

ΕΚΔΟΣΕΙΣ **αλκιμο**

Αρχαία Ελληνικά

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ / Γ' Έκδοση

Δώρα Ασημακοπούλου

Δήμητρα Γαρδάνη

Γ' ΕΚΔΟΣΗ

Αρχαία Ελληνικά

Ομάδα Ανθρωπιστικών Σπουδών

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ
ΛΥΣΙΑΣ, ΥΠΕΡ ΜΑΝΤΙΘΕΟΥ

ΟΛΗ Η ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ
ΣΕ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΑΝΑ ΕΝΟΤΗΤΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ **αλκιμο**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1 ^ο Διαγώνισμα	Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§1-3 Δημοσθένης, Κατ' Ἀριστογείτονος Α' §§15-17.4
2 ^ο Διαγώνισμα	Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§4-6 Λυσίας, Κατὰ Ερατοσθένους §§5-7
3 ^ο Διαγώνισμα	Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§7-8 Ξενοφῶν, Ἰέρων, κεφ. 5, §§ 1-2
4 ^ο Διαγώνισμα	Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§8-9 Θουκυδίδης, Ἱστορίαι §§ 2.10.3-2.11.2
5 ^ο Διαγώνισμα	Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§10-11 Αἰσχίνης, Κατὰ Τιμάρχου §§27-29
6 ^ο Διαγώνισμα	Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§11-12 Ἰσοκράτης, Πρὸς Δημόνικον §§5-7
7 ^ο Διαγώνισμα	Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§12-13 Αἰσχίνης, Κατὰ Κτησιφῶντος §§5-6
8 ^ο Διαγώνισμα	Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§18-19 Ξενοφῶν, Ἀπομνημονεύματα Βιβλ. 1 §§6.2-6.4.4
9 ^ο Διαγώνισμα	Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§19-21 Λυσίας, Κατὰ Διογείτονος §§9-11.1

Τα θέματα προέρχονται και αντλήθηκαν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό Λύκειο-ΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση <https://www.iep.edu.gr/trapeza-thematon-arxiki-selida/>.

Επιμέλεια, ταξινόμηση και σχολιασμός απαντήσεων:

Δώρα Ασημακοπούλου & Δήμητρα Γαρδάνη.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§1-3

Εἰ μὴ συνήδη, ὦ βουλή, τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, πολλὴν ἂν αὐτοῖς χάριν εἶχον ταύτης τῆς κατηγορίας· ἡγοῦμαι γὰρ τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις τούτους εἶναι μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίους, οἵτινες ἂν αὐτοὺς ἀναγκάζωσιν εἰς ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων καταστῆναι. Ἐγὼ γὰρ οὕτω 3, ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος, ἐπειδὰν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι. Ἀξιῶ δέ, ὦ βουλή, ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, ὥς εὖνους εἰμὶ τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὥς ἡνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μηδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι· ἐὰν δὲ φαίνωμαι περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκῶς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ [παρὰ] τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν, δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χεῖρους εἶναι. Πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὥς οὐχ ἵππευον οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ¹

A1. Τι ακριβῶς θέλει να αποδείξει ο Μαντίθεος σχετικά με τα πολιτικά του φρονήματα και ποιες συγκεκριμένες κατηγορίες αρνείται;

Μονάδες 10

B1. Ἔργο του προοιμίου εἶναι ἡ εὐνοία, ἡ πρόσεξις (προσοχή) καὶ ἡ εὐμάθεια (κατατόπιση). Πραγματώνεται τὸ ἔργο αὐτὸ στο συγκεκριμένο προοίμιο; Να αιτιολογήσετε τὴν ἀπάντησή σας με αναφορὲς στο πρωτότυπο κείμενο.

Μονάδες 10

B2. Στὰ δύο κείμενα (πρωτότυπο καὶ μεταφρασμένο) μπορούμε νὰ ἀνιχνεύσουμε τὴν προσπάθεια τοῦ ομιλητῆ ἀφενὸς νὰ ἐξυψώσει τὸ δικό του ἥθος κι ἀφετέρου νὰ μειώσει τὸ ἥθος τοῦ κατηγοροῦ ἢ τῶν κατηγορῶν. Νὰ συγκρίνετε σε ποιο βαθμὸ σε καθένα ἀπὸ τὰ δύο προοίμια ὁ ομιλητὴς δίνει ἔμφαση στο δικό του ἥθος ἢ στο ἥθος τοῦ/των ἀντιπάλου/ων του.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ τοῦ ἀδυνάτου §§1-3

Ὁ ομιλητής, ἄνθρωπος με φυσικὴ ἀναπηρία, μιλώντας στη Βουλὴ τῶν Πεντακοσίων, προσπαθεῖ νὰ διατηρήσει τὸ δικαίωμα νὰ λαμβάνει τὸ ετήσιο χρηματικὸ ἐπίδομα που

¹ Τὰ θέματα B1, B2, B3 ἔχουν ἀναρτηθεῖ ὡς Θέμα 2 στὰ Θ.Τ. 20148 καὶ 35924 καὶ συμπληρῶνται με τὸ A1 καὶ τὸ B4 τοῦ Θ.Τ. 15904 (παλαιὰ ἀρίθμηση) / 34863 (νέα ἀρίθμηση).

χορηγούσε το δημόσιο ταμείο στους ανάπηρους και τους φτωχούς. Ακολουθεί το προοίμιο του λόγου.

Λίγο ακόμα και θα εξέφραζα την ευγνωμοσύνη μου, μέλη της βουλής, στον κατήγορο, που μεθόδευσε εναντίον μου αυτή εδώ τη δίκη. Διότι ενώ προηγουμένως δεν είχα αφορμή για να λογοδοτήσω για τη ζωή μου, τώρα, εξαιτίας του, μου έχει δοθεί. Και θα προσπαθήσω με τον λόγο μου να αποδείξω αφενός ότι αυτός ψεύδεται, αφετέρου ότι εγώ έχω ζήσει έως τούτη την ημέρα με τρόπο που αξίζει έπαινο παρά φθόνο. Γιατί έχω την αίσθηση ότι μεθόδευσε αυτή εδώ τη δίκη εναντίον μου όχι για κάποιο άλλο λόγο, αλλά από φθόνο. Ωστόσο, ένας που φθονεί αυτούς που οι άλλοι τους οικτίζουν, από ποιά αχρειότητα νομίζετε ότι θα κρατηθεί μακριά ένα τέτοιο πρόσωπο; Γιατί αν βέβαια με συκοφαντεί για χρήματα—. Αν πάλι με εκδικείται ως εχθρό του, ψεύδεται. Γιατί λόγω της αχρειότητάς του ποτέ έως τώρα δεν τον είχα ούτε φίλο ούτε εχθρό. Είναι ήδη σαφές, μέλη της βουλής, ότι με φθονεί, διότι, ενώ αντιμετωπίζω τέτοια συμφορά, είμαι πολίτης καλύτερος από αυτόν. Διότι έχω την άποψη πως πρέπει, μέλη της βουλής, να θεραπεύει κανείς τα ελαττώματα του σώματος με τα προτερήματα της ψυχής. Γιατί αν η σκέψη μου εξισωθεί με τη συμφορά και ζήσω ανάλογα την υπόλοιπη ζωή μου, σε τί θα διαφέρω από αυτόν;

Μτφρ. Θ.Κ. Στεφανόπουλος

Μονάδες 10

B3. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):

1. Η συστηματική ρητορική γεννήθηκε στη Σικελία μετά το 466 π.Χ.
2. Οι δικανικοί λόγοι εκφωνούνταν στην Αγορά.
3. Οι επιδεικτικοί ή πανηγυρικοί λόγοι εκφωνούνταν μόνο μετά από κάθε νικηφόρα μάχη
4. Η πίστις ως το σημαντικότερο μέρος του ρητορικού λόγου περιέχει άτεχνες και έντεχνες αποδείξεις.
5. Η παθοποιία είναι σημαντική, επειδή οι άνθρωποι αποφασίζουν περισσότερο συναισθηματικά παρά λογικά.

Μονάδες 10

B4. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου, να γράψετε ένα ομόρριζο ουσιαστικό ή επίθετο της Νέας Ελληνικής, απλό ή σύνθετο: *συνήδη, διαβεβλημένοι, βεβιωμένων, καταστῆναι, ἐλπίζω.*

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Δημοσθένης, Κατ' Ἀριστογείτονος Α' §§15-17.4

(έκδ. του Butcher, S.H. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1907, ανατ. 1966)

Στον λόγο αυτό ο Αριστογείτονας κατηγορείται ότι, αν και οφειλέτης προς το κράτος, ασκεί κανονικά τα πολιτικά του δικαιώματα ενώπιον της Εκκλησίας. Αφού επισημάνθηκε η ευθύνη των δικαστών να διατηρήσουν με την απόφασή τους την αξιοπιστία και το κύρος τους, καθώς η ενοχή του κατηγορουμένου είχε ήδη αποδειχτεί, ο ομιλητής εκθέτει τη στάση του Αριστογείτονα απέναντι στους νόμους της πόλεως.

Ἄπας ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κἂν μεγάλην πόλιν οἰκῶσι κἂν μικράν, φύσει καὶ νόμοις διοικεῖται. Τούτων δ' ἡ μὲν φύσις ἐστὶν ἄτακτον καὶ κατ' ἄνδρ' ἴδιον τοῦ ἔχοντος, οἱ δὲ νόμοι κοινὸν καὶ τεταγμένον καὶ ταῦτ' ὅσιν. **Ἡ μὲν οὖν φύσις, ἂν ᾗ πονηρά, πολλάκις φαῦλα βούλεται** διόπερ τοὺς τοιούτους ἐξαμαρτάνοντας εὐρήσετε. Οἱ δὲ νόμοι τὸ δίκαιον καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ συμφέρον βούλονται, καὶ τοῦτο ζητοῦσιν, καὶ ἐπειδὰν εὐρεθῇ, κοινὸν τοῦτο πρόσταγμ' ἀπεδείχθη, πᾶσιν ἴσον καὶ ὅμοιον, καὶ τοῦτ' ἐστὶ νόμος. Ὅτι πάντας πείθεσθαι προσήκει διὰ πολλά, καὶ μάλισθ' ὅτι πᾶς ἐστὶ νόμος εὖρημα μὲν καὶ δῶρον θεῶν, δόγμα δ' ἀνθρώπων φρονίμων, ἐπανόρθωμα δὲ τῶν ἐκουσίων καὶ ἀκουσίων ἀμαρτημάτων, πόλεως δὲ συνθήκη κοινή, καθ' ἣν πᾶσι προσήκει ζῆν τοῖς ἐν τῇ πόλει. Ἀλλὰ μὴν ὅτι νῦν Ἀριστογείτων τοῖς μὲν τῆς ἐνδείξεως δικαίοις ἅπασιν ἐάλωκεν, ἕτερος δ' οὐδὲ εἷς ἔστιν ἀνεκτὸς αὐτῷ λόγος, περὶ τούτων ῥάδιον διδάξει.

τὸ δόγμα: η γνώμη, η απόφαση

ἡ ἐνδειξις: η υποβολή καταγγελίας εναντίον κάποιου

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ¹

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Ἄπας ὁ τῶν ἀνθρώπων ... καὶ τοῦτ' ἐστὶ νόμος».

Μονάδες 20

Γ2. Για ποιους συγκεκριμένους λόγους, σύμφωνα με τον Δημοσθένη, πρέπει όλοι να υπακούν στον νόμο;

Μονάδες 10

Γ3. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για τις παρακάτω λέξεις που σας δίνονται:

¹ Τα θέματα Γ2 και Γ3 έχουν αναρτηθεί ως Θέμα 2 στα Θ.Τ. 20148 και 35924 και συμπληρώνονται με το Γ1 και το Γ4 του Θ.Τ. 15904 (παλαιά αρίθμηση) / 34863 (νέα αρίθμηση).

πόλιν: την κλητική ενικού.

ἄνδρα: την κλητική ενικού.

ἔχοντος: τον ίδιο τύπο στον αόριστο β' ενεργητικής φωνής και στο θηλυκό γένος.

ζητοῦσιν: τον ίδιο τύπο στον παρατατικό ενεργητικής φωνής.

πείθεσθαι: το β' ενικό πρόσωπο στην οριστική παρατατικού (στην ίδια φωνή και διάθεση).

Μονάδες 10

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου: (μονάδες 5)

ἄτακτον: είναι στο

ἐξαμαρτάνοντας: είναι στο

παῖσιν: είναι στο

ζῆν: είναι στο

Ἀριστογείτων: είναι στο

β. «*Ἡ μὲν οὖν φύσις, ἂν ἦ πονηρά, πολλάκις φαῦλα βούλεται*»: Ο ομιλητής διατυπώνει έναν υποθετικό συλλογισμό θέλοντας να εκφράσει μία διαχρονική άποψη. Να διακρίνετε την υπόθεση από την απόδοση (μονάδες 2) και να αναγνωρίσετε το είδος του υποθετικού λόγου τεκμηριώνοντας την απάντησή σας (μονάδες 3).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§4-6

Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε, καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν> οὔτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἤλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις. Καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἡτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον. Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἱππεύσαντας σκοπεῖν εὐηθὲς ἐστίν· ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἱππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν. Ἐκεῖνος δ' ἐστὶν ἔλεγχος μέγιστος· ἐπειδὴ γὰρ κατήλθετε, ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἱππεύσαντας, ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξητε παρ' αὐτῶν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ¹

A1. α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας **τις λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Ο πατέρας του Μαντίθεου έστειλε τον ένα γιο του στον Ελλήσποντο και τον άλλο (τον Μαντίθεο) στον Πόντο.
2. Ο Μαντίθεος και ο αδελφός του επέστρεψαν στην Αθήνα πριν την εξόρμηση των δημοκρατικών από το οχυρό της Φυλής στον Πειραιά.
3. Σύμφωνα με τον Μαντίθεο όσοι είχαν ζήσει εκτός Αθήνας και δεν μετείχαν στις αντιδημοκρατικές ενέργειες των Τριάκοντα αποκλείονταν από τα δημόσια αξιώματα.

β. Να απαντήσετε στις ερωτήσεις:

- 1) «...μεθισταμένης τῆς πολιτείας»: Σε ποια πολιτειακή αλλαγή αναφέρεται με τη συγκεκριμένη φράση ο Μαντίθεος; (μονάδες 2)
- 2) «ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἱππεύειν οὐκ ἔνεισιν»: Σε ποια λέξη του αρχαίου κειμένου αναφέρεται η αντωνυμία «τούτῳ»; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

¹ Τα θέματα B1, B2, B3 έχουν αναρτηθεί ως Θέμα 2 στα Θ.Τ. 20134 και 35925 και συμπληρώνονται με το A1 και το B4 του Θ.Τ. 18904 (παλαιά αρίθμηση) / 34940 (νέα αρίθμηση).

B1. Η αναγραφή του ονόματος του Μαντίθεου στο σανίδιο αποτελούσε για τους κατήγορους του τη μοναδική απόδειξη για τις κατηγορίες εναντίον του. Με ποια επιχειρήματα ο Μαντίθεος προσπαθεί να αμφισβητήσει την εγκυρότητα της συγκεκριμένης απόδειξης;

Μονάδες 10

B2. Τόσο ο Μαντίθεος (πρωτότυπο κείμενο) όσο και ο Λυσίας (μεταφρασμένο κείμενο) αναφέρονται στα τραγικά γεγονότα κατά την περίοδο διακυβέρνησης της Αθήνας από τους Τριάκοντα. Σε ποιες εγκληματικές ενέργειες των Τριάκοντα εστιάζει ο κάθε ρήτορας και με ποιον τρόπο;

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατὰ Ἐρατοσθένους §§21-23

Ο ρήτορας Λυσίας κατηγορεί τον Ερατοσθένη, έναν από τους Τριάκοντα Τυράννους, ότι προκάλεσε τον φόνο του αδελφού του, του Πολέμαρχου. Ο λόγος εκφωνήθηκε το 403 π.Χ. από τον ίδιο τον ρήτορα.

Αυτοί εξόρισαν πολλούς από τους συμπολίτες τους στα μέρη των εχθρών σας, πολλούς τους θανάτωσαν άδίκα και τους άφησαν άταφους, πολλούς τους στέρησαν από όλα τα νόμιμα πολιτικά τους δικαιώματα, πολλών τις θυγατέρες, ενώ ήταν έτοιμες για γάμο, τις εμπόδισαν. Και έχουν φτάσει σε τέτοιο βαθμό θράσους, ώστε ήρθαν εδώ να απολογηθούν και ισχυρίζονται ότι δεν έχουν πράξει τίποτε κακό ή ανέντιμο. Θα ήθελα πραγματικά να ήταν αλήθεια αυτό που λένε· γιατί αρκετό μέρος από αυτό το καλό θα ήταν δικό μου. Τώρα όμως δεν μπορούν να διεκδικήσουν μια τέτοια συμπεριφορά ούτε απέναντι στην πόλη ούτε απέναντι σ' εμένα. Τον αδελφό μου, όπως είπα και πιο πάνω, τον θανάτωσε ο Ερατοσθένης, μολονότι ούτε ο ίδιος είχε πάθει κανένα κακό από αυτόν ούτε τον αντιλήφθηκε να διαπράττει καμιά αδικία εναντίον της πόλης· απλούστατα, ήθελε μόνο να ικανοποιήσει τις παράνομες διαθέσεις του.

Μτφρ. Ν.Χ. Χουρμουζιάδης

Μονάδες 10

B3. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να ολοκληρώνεται ορθά το νόημά της.

A	B
1. Σύμφωνα με το ομηρικό ιδανικό ο ήρωας έπρεπε να διαπρέπει	α. μόνο με πράξεις γενναιότητας στον πόλεμο.
	β. στην αγορά με τον λόγο και στον πόλεμο με τα ανδραγαθήματα.

2. Στην αποδοκιμασία της ρητορικής από ηθική και παιδαγωγική άποψη κατά τον 4 ^ο αι. π.Χ. σημαντικό ρόλο έπαιξε	α. η κριτική του Πλάτωνα στους διαλόγους του «Γοργίας» και «Φαίδρος».
	β. ο ορισμός του Γοργία για τη ρητορική ότι είναι «πειθοῦς δημιουργός».
3. Οι συμβουλευτικοί είναι λόγοι που εκφωνούνται στις συνελεύσεις του λαού και	α. αφορούν συμβάντα του παρελθόντος.
	β. αφορούν μελλοντικές ενέργειες.
4. Οι λογογράφοι στην αρχαία Αθήνα ήταν έμπειροι δικανικοί ρήτορες που	α. εκφωνούσαν τους λόγους για λογαριασμό των πελατών τους.
	β. που έγραφαν λόγους για να τους απαγγείλουν οι πελάτες τους στο δικαστήριο.
5. Επιδεικτικοί ή πανηγυρικοί λόγοι εκφωνούνταν σε	α. διάφορες εορτές και συγκεντρώσεις.
	β. όλες τις συνεδριάσεις της Εκκλησίας του Δήμου.

Μονάδες 10

B4. Να γράψετε ένα σύνθετο ομόρριζο ουσιαστικό της Νέας Ελληνικής, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου: *μεθισταμένης, φαίνονται, ἔχοντες, σκοπεῖν, ἐψηφίσασθε*.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατὰ Ερατοσθένους §§5-7

(έκδ. του Albin, U. Φλωρεντία: Sansoni, 1955)

Ο ρήτορας Λυσίας κατηγορεί τον Ερατοσθένη, έναν από τους Τριάκοντα Τυράννους, ότι προκάλεσε τον φόνο του αδελφού του, του Πολέμαρχου. Ο λόγος εκφωνήθηκε το 403 π.Χ. από τον ίδιο τον ρήτορα.

Ἐπειδὴ δ' οἱ τριάκοντα πονηροὶ [μὲν] καὶ συκοφάνται ὄντες εἰς τὴν ἀρχὴν κατέστησαν, φάσκοντες χρηῆναι τῶν ἀδίκων καθαρὰν ποιῆσαι τὴν πόλιν καὶ τοὺς λοιποὺς πολίτας ἐπ' ἀρετὴν καὶ δικαιοσύνην τραπέσθαι, [καὶ] τοιαῦτα λέγοντες οὐ τοιαῦτα ποιεῖν ἐτόλμων, ὥς ἐγὼ περὶ τῶν ἐμαντοῦ πρῶτον εἰπὼν καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀναμνήσαι πειράσομαι. Θεογνίς γὰρ καὶ Πείσων ἔλεγον ἐν τοῖς τριάκοντα περὶ τῶν μετοίκων, ὥς εἶέν τινες τῇ πολιτείᾳ ἀχθόμενοι· καλλίστην οὖν εἶναι πρόφασιν τιμωρεῖσθαι μὲν δοκεῖν, τῷ δ' ἔργῳ χρηματίζεσθαι· πάντως δὲ τὴν μὲν πόλιν πένεσθαι τὴν ἀρχὴν <δὲ> δεῖσθαι χρημάτων. Καὶ τοὺς ἀκούοντας οὐ χαλεπῶς ἔπειθον· ἀποκτινύναι μὲν γὰρ ἀνθρώπους περὶ οὐδενὸς ἡγοῦντο, λαμβάνειν δὲ χρήματα περὶ πολλοῦ ἐποιοῦντο. Ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς δέκα συλλαβεῖν, τούτων δὲ δύο πένητας, ἵνα αὐτοῖς ἢ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀπολογία, ὥς οὐ χρημάτων ἕνεκα ταῦτα πέπρακται, ἀλλὰ συμφέροντα τῇ πολιτείᾳ γεγένηται, ὥσπερ τι τῶν ἄλλων εὐλόγως πεποιηκότες.

εἰς τὴν ἀρχὴν κατέστησαν: κατέλαβαν τὴν ἐξουσία

ἀχθομαί τινι: στενοχωριέμαι, δυσανασχετῶ με κάποιον/κάτι

πάντως: τελείως, εντελῶς

ἀποκτινύναι <ἀποκτίννυμι: φονεύω

ὥσπερ (πεποιηκότες): λες και είχαν κάνει

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ¹

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Ἐπειδὴ δ' οἱ τριάκοντα ... τῷ δ' ἔργῳ χρηματίζεσθαι».

Μονάδες 20

Γ2. Ποια ήταν η πρόφαση για τις διώξεις εναντίον των μετοίκων και ποιοι ήταν οι πραγματικοί λόγοι που οδήγησαν τους Τριάκοντα σε αυτή την απόφαση;

Μονάδες 10

¹ Τα θέματα Γ2 και Γ3 έχουν αναρτηθεί ως Θέμα 2 στα Θ.Τ. 20134 και 35925 και συμπληρώνονται με το Γ1 και το Γ4 του Θ.Τ. 18904 (παλαιά αρίθμηση) / 34940 (νέα αρίθμηση).

Γ3. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για τις παρακάτω λέξεις που σας δίνονται:

πόλιν: δοτική πληθυντικού

πένητας: δοτική ενικού

ποιεῖν: τον ίδιο τύπο στον αόριστο της ενεργητικής φωνής

ἔλεγον: το β' ενικό πρόσωπο οριστικής του αορίστου β' της ενεργητικής φωνής

λαμβάνειν: το γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής του παρακειμένου της ενεργητικής φωνής

Μονάδες 10

Γ4. α. «*χρῆναι, ποιεῖν, ἀναμνῆσαι*»: Να αναγνωρίσετε τη συντακτική λειτουργία των παραπάνω υπογραμμισμένων απαρεμφάτων του κειμένου (μονάδες 3), επισημαίνοντας αντίστοιχα το φαινόμενο της ταυτοπροσωπίας ή της ετεροπροσωπίας (μονάδες 3).

β. «Ἐδοξεν οὖν αὐτοῖς... συμφέροντα τῇ πολιτείᾳ γεγένηται»: Ο ρήτορας αναφέρει μία συγκεκριμένη απόφαση του καθεστώτος των Τριάκοντα. Ποια δευτερεύουσα πρόταση στο παραπάνω απόσπασμα δηλώνει τον σκοπό αυτής της απόφασης; Να την καταγράψετε (μονάδες 2) και να την αναγνωρίσετε ως προς το είδος της (μονάδες 2).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§7-8

Ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν οὐτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίκοις οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα. Καίτοι πᾶσι ῥάδιον τοῦτο γνῶναι, ὅτι ἀναγκαῖον ἦν τοῖς φυλάρχοις, εἰ μὴ ἀποδείξειαν τοὺς ἔχοντας τὰς καταστάσεις, αὐτοῖς ζημιοῦσθαι. Ὡστε πολὺν ἂν δικαιότερον ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἢ τούτοις πιστεύοιτε· ἐκ μὲν γὰρ τούτων ῥάδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῷ βουλομένῳ, ἐν ἐκείνοις δὲ τοὺς ἵππεύσαντας ἀναγκαῖον ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι. Ἐτι δέ, ὦ βουλή, εἴπερ ἵππευσα, οὐκ ἂν ἡ ἔξαρνος ὥς δεινόν τι πεποιηκώς, ἀλλ' ἡξίου, ἀποδείξας ὥς οὐδεὶς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι. Ὅρῳ δὲ καὶ ὑμᾶς ταύτη τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἵππευσάντων βουλευόντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγούς καὶ ἱπάρχους κεχειροτονημένους. Ὡστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἡγεῖσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι. Ἀνάβηθι δέ μοι καὶ μαρτύρησον.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ¹

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι επέστρεψε ολόκληρο το επίδομα του ιππέα στο δημόσιο.
2. Ο Μαντίθεος υποστηρίζει την αξιοπιστία και την εγκυρότητα του σανιδίου.
3. Ο Μαντίθεος παραδέχεται ότι οι σύνδικοι, ως συνήγοροι του δημοσίου, τον κατηγορήσαν ότι δεν επέστρεψε το επίδομα του ιππέα.
4. Ο Μαντίθεος αρνείται την κατηγορία, επειδή θεωρεί ότι αποτελεί εμπόδιο στην έγκρισή του ως βουλευτή.
5. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι ο μοναδικός λόγος της απολογίας του είναι ο έλεγχος της ψευδολογίας των κατηγορών του.

Μονάδες 10

B1. «Ὡστε πολὺν ἂν δικαιότερον.... πιστεύοιτε»: Με ποια επιχειρήματα καταλήγει ο Μαντίθεος στο συγκεκριμένο συμπέρασμα και με ποια εκφραστικά μέσα ενισχύει την επιχειρηματολογία του;

Μονάδες 10

¹ Τα θέματα B1, B2, B3 έχουν αναρτηθεί ως Θέμα 2 στο Θ.Τ. 20581 και συμπληρώνονται με το A1 και το B4 του Θ.Τ. 15876.

B2. Αφού διαβάσετε με προσοχή και τα δύο κείμενα (πρωτότυπο και μεταφρασμένο) που σας έχουν δοθεί, να συγκρίνετε τον τρόπο με τον οποίο και οι δύο κατηγορούμενοι προσπαθούν να αποδείξουν πως δεν υπήρξαν συνεργοί των Τριάκοντα τυράννων.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Δήμου καταλύσεως ἀπολογία §18

Στον λόγο του «Δήμου καταλύσεως ἀπολογία», ο ρήτορας προσπαθεί ν' αποδείξει ότι οι κατήγοροί του τον συκοφαντούν άδικα και ότι ο ίδιος την περίοδο των Τριάκοντα έδρασε ως δημοκράτης.

Νομίζω, άνδρες δικαστές, ότι δε θα μισούσατε δίκαια αυτούς που στην περίοδο της ολιγαρχίας δεν είχαν πάθει κανένα κακό, ενώ πρέπει να οργίζεσθε εναντίον εκείνων που βασάνισαν το λαό, ούτε να νομίζετε εχθρούς όσους δεν έφυγαν (από την Αθήνα) αλλά αυτούς που σας εξόρισαν, ούτε αυτούς που επιδίωξαν να σώσουν την περιουσία τους αλλά αυτούς που αφαίρεσαν την περιουσία από άλλους, ούτε αυτούς που έμειναν στην πόλη για να σώσουν τη ζωή τους αλλά αυτούς που συνεργάστηκαν με τους τριάντα τυράννους γιατί ήθελαν να καταστρέψουν άλλους. Αν, πάλι, νομίζετε ότι πρέπει να εξοντώσετε εσείς όσους εκείνοι ξέχασαν να αδικήσουν, δε θα εξαιρεθεί κανένας πολίτης.

Μτφρ. Γ.Α. Ράπτης

Μονάδες 10

B3. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να συμπληρώνεται ορθά το νόημά της. Δύο φράσεις της στήλης Β περισσεύουν.

A	B
1. Οι δημιουργοί και διδάσκαλοι της συστηματικής ρητορικής	α. δεν έχει καθορισμένο αντικείμενο να διδάξει ούτε αξιόπιστη μέθοδο.
2. Επίκεντρο της συστηματικής ρητορικής εξελίχθηκε η Αθήνα, γιατί	β. το προοίμιον, η διήγησις, η πίστις και ο επίλογος.
3. Ο Πλάτων αρνείται να χαρακτηρίσει επιστήμη ή τέχνη τη ρητορική, γιατί	γ. ήταν ο Συρακόσιος Κόραξ και ο επίσης Συρακόσιος μαθητής του Τ(ε)ισίας.
4. Οι συμβουλευτικοί είναι λόγοι που εκφωνούνταν	δ. η διήγησις, η πίστις και ο επίλογος.
5. Τα μέρη του ρητορικού λόγου είναι	ε. στα δικαστήρια.
	ζ. την ευνοούσαν η δημοκρατία, οι πολύλογοι Αθηναίοι, το μέγεθος της πόλης και οι σοφιστές που ζούσαν σε αυτή.
	η. στις συνελεύσεις του λαού.

Μονάδες 10

B4. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με ομόρριζα (απλά ή σύνθετα) του ρήματος ἀποδείξειεν, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- Μου δίνεις ένα, για να καταλάβω τι εννοείς;
- Γνωστή ηθοποιός παρουσίασε την μόδας διάσημου οίκου.
- Επειδή υπήρχαν πολλές φοροδιαφυγής, πραγματοποιήθηκαν σαρωτικοί έλεγχοι στην αγορά.
- Μην ξεχάσεις να πάρεις την
- Η συμπεριφορά του ήταν Δεν έχω κανένα παράπονο.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφών, *Ἱέρων*, κεφ. 5, §§ 1-2

(έκδ. του Marchant, E.C. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1920, ανατ. 1969)

Ο Ιέρωνας, τύραννος των Συρακουσών, στον διάλογό του με τον ποιητή Σιμωνίδα παραθέτει όλα τα στοιχεία που αποδεικνύουν ότι οι τύραννοι παρουσιάζουν αντιφάσεις στα συναισθήματα και τη συμπεριφορά τους.

Χαλεπόν δ' ἐρῶ σοι καὶ ἄλλο πάθημα, ὦ Σιμωνίδη, τῶν τυράννων. Γινώσκουσι μὲν γὰρ οὐδὲν ἥττον τῶν ιδιωτῶν τοὺς ἀλκίμους τε καὶ σοφοὺς καὶ δικαίους. Τούτους δ' ἀντὶ τοῦ ἄγασθαι φοβοῦνται, τοὺς μὲν ἀνδρείους, μή τι τολμήσωσι τῆς ἐλευθερίας ἔνεκεν, τοὺς δὲ σοφοὺς, μή τι μηχανήσωνται, τοὺς δὲ δικαίους, μή ἐπιθυμήσῃ τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτῶν προστατεῖσθαι. Ὅταν δὲ τοὺς τοιοῦτους διὰ τὸν φόβον ὑπεξαιρῶνται, τίνες ἄλλοι αὐτοῖς καταλείπονται χρῆσθαι ἄλλ' ἢ οἱ ἄδικοί τε καὶ ἀκρατεῖς καὶ ἀνδραποδώδεις; Οἱ μὲν ἄδικοι πιστευόμενοι, διότι φοβοῦνται ὥσπερ οἱ τύραννοι τὰς πόλεις μήποτε ἐλεύθεραι γενόμεναι ἐγκρατεῖς αὐτῶν γένωνται, οἱ δ' ἀκρατεῖς τῆς εἰς τὸ παρὸν ἐξουσίας ἔνεκα, οἱ δ' ἀνδραποδώδεις, διότι οὐδ' αὐτοὶ ἀξιοῦσιν ἐλεύθεροι εἶναι. Χαλεπόν οὖν καὶ τοῦτο τὸ πάθημα ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, τὸ ἄλλους μὲν ἡγεῖσθαι ἀγαθοὺς ἄνδρας, ἄλλοις δὲ χρῆσθαι ἀναγκάζεσθαι. Ἐτι δὲ φιλόπολιν μὲν ἀνάγκη καὶ τὸν τύραννον εἶναι· ἄνευ γὰρ τῆς πόλεως οὔτ' ἂν σῶζεσθαι δύναίτο οὔτ' εὐδαιμονεῖν· ἡ δὲ τυραννὶς ἀναγκάζει καὶ ταῖς ἑαυτῶν πατρίσιν ἐνοχλεῖν.

ὁ ἄλκιμος: ο γενναῖος, ο δυνατός

ἀγαμαί τι: θαυμάζω, επιδοκιμάζω κάτι

προστατέομαι, -οῦμαι ὑπό τινος: κυβερνώμαι, διοικούμαι από κάποιον

ὑπεξαιροῦμαι: απομακρύνω κάποιον

ὁ ἀνδραποδώδης: ο δουλίκος, ο δουλοπρεπής

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ¹

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Χαλεπόν δ' ἐρῶ ... ἀκρατεῖς καὶ ἀνδραποδώδεις;»

Μονάδες 20

Γ2. Ποιους ανθρώπους, κατά κύριο λόγο, οι τύραννοι εμπιστεύονται και για ποιους λόγους, σύμφωνα με τον Ιέρωνα;

Μονάδες 10

¹ Τα θέματα Γ2 και Γ3 έχουν αναρτηθεί ως Θέμα 2 στο Θ.Τ. 20581 και συμπληρώνονται με το Γ1 και το Γ4 του Θ.Τ. 15876.

Γ3.

α. **σοι:** Να γράψετε την ίδια πτώση στον άλλο αριθμό και στο τρίτο πρόσωπο.

καταλείπονται: Να γράψετε το ίδιο πρόσωπο στην υποτακτική ενεστώτα και αορίστου (στην ίδια φωνή και διάθεση). (μονάδες 4)

β. **ή δὲ τυραννὶς ἀναγκάζει καὶ ταῖς ἑαυτῶν πατρίσιν ἐνοχλεῖν:** Στο παραπάνω απόσπασμα να εντοπίσετε δύο ουσιαστικά της τρίτης κλίσης και να τα γράψετε στην κλητική πτώση του αριθμού που βρίσκονται. (μονάδες 6)

Μονάδες 10

Γ4. α. «Τούτους δ' ἀντὶ τοῦ ἄγασθαι φοβοῦνται ... πλῆθος ὑπ' αὐτῶν προστατεῖσθαι»: Στην παραπάνω περίοδο να εντοπίσετε και να καταγράψετε τις προτάσεις που δηλώνουν φόβο (μονάδες 3) και να δικαιολογήσετε τον τρόπο εισαγωγής και εκφοράς τους (μονάδες 2).

β. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων/φράσεων του κειμένου:

τυράννων: είναι στο

ιδιωτῶν: είναι στο

τῆς ἐλευθερίας ἔνεκεν: είναι στο

αὐτῶν: είναι στο

ἑαυτῶν: είναι στο

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§8-9

Ἔτι δέ, ὦ βουλή, εἵπερ ἵππευσα, οὐκ ἂν ἦ ἕξαρνος ὡς δεινόν τι πεποιηκώς, ἀλλ' ἡξίου, ἀποδείξας ὡς οὐδεὶς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι. Ὅρῳ δὲ καὶ ὑμᾶς ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἵππευσάντων βουλευόντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγούς καὶ ἱππάρχους κεχειροτονημένους. Ὡστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἡγεῖσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι. Ἀνάβηθι δέ μοι καὶ μαρτύρησον. Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας οὐκ οἶδ' ὅ, τι δεῖ πλείω λέγειν· δοκεῖ δέ μοι, ὦ βουλή, ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι. Δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαί μου. Ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογίαν ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ¹

Α1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

- Κατά τον Μαντίθεο το να έχει υπηρετήσει κανείς στο ιππικό την εποχή των Τριάκοντα δεν αποτελεί αιτία αποκλεισμού από το αξίωμα του βουλευτή.
- Ο Μαντίθεος δηλώνει ότι ο μοναδικός λόγος της απολογίας του δεν είναι η κατηγορία, αλλά ο έλεγχος της συκοφαντίας των κατηγορών του.
- Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι στις «δοκιμασίες» ο ομιλητής πρέπει κυρίως να αντικρούει με επιχειρήματα τις κατηγορίες των αντιπάλων, όπως συμβαίνει και στις άλλες δικαστικές διαμάχες.

β. Να απαντήσετε τις παρακάτω ερωτήσεις:

- «πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγούς καὶ ἱππάρχους κεχειροτονημένους»: Σε ποιους ακριβῶς αναφέρεται ο Μαντίθεος με την αντωνυμία «αὐτῶν»; (μονάδες 2)
- «Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας»: Σε ποια «αἰτία» αναφέρεται ο Μαντίθεος; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

¹ Τα θέματα B1, B2, B3 έχουν αναρτηθεί ως Θέμα 2 στο Θ.Τ. 20838 και συμπληρώνονται με το Α1 και το Β4 του Θ.Τ. 18955.

B1. Με ποιους τρόπους ο Μαντίθεος επιδιώκει να εξασφαλίσει την εύνοια και τη συμπάθεια των βουλευτών; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές στο πρωτότυπο κείμενο.

Μονάδες 10

B2. Ποια κοινά στοιχεία για το ήθος των αντιπάλων τους παρουσιάζουν οι ομιλητές στα δύο κείμενα (πρωτότυπο - μεταφρασμένο) στο πλαίσιο της προσπάθειάς τους να αναιρέσουν τις κατηγορίες εις βάρος τους;

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Πρὸς Σίμωνα Ἀπολογία §§2-3

Ο Σίμωνας οδήγησε τον ομιλητή στο δικαστήριο του Αρείου Πάγου, με την κατηγορία ότι ο τελευταίος τον είχε τραυματίσει, αποσιωπώντας, ωστόσο, το γεγονός ότι τη συμπλοκή με τον κατηγορούμενο την είχε προκαλέσει ο ίδιος για λόγους ερωτικής αντιζηλίας. Το απόσπασμα που ακολουθεί είναι από το προοίμιο.

Εάν, λοιπόν, κάποιοι άλλοι επρόκειτο να αποφασίσουν για μένα, πάρα πολύ θα φοβόμουν τη δίκη, επειδή βλέπω ότι και μαγειρέματα και τυχαία περιστατικά κάποτε γίνονται τέτοια, ώστε να συμβαίνουν στους δικαζόμενους πολλά αντίθετα προς την ορθοκρισία. Ομως, αφού ήρθα σε σας, ελπίζω να πετύχω το δίκαιο. Κυρίως αγανακτώ, κύριοι βουλευτές, γιατί θα αναγκαστώ να μιλήσω μπροστά σας για πράγματα, για τα οποία δε μιλούσα επειδή ντρεπόμουν, και ανέχτηκα τις αδικίες, αφού πολλοί επρόκειτο να γίνουν γνώστες της υπόθεσης μαζί με μένα. Επειδή όμως ο Σίμωνας με έφερε σε τέτοια ανάγκη, θα σας διηγηθώ όλα όσα έγιναν χωρίς να αποκρύψω τίποτα.

Μτφρ. Γ. Α. Ράπτης

Μονάδες 10

B3. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να συμπληρώνεται ορθά το νόημά της. Τρεις φράσεις της στήλης Β περισσεύουν.

A	B
1. Την παιδευτική αξία της διδασκαλίας της ρητορικής τονίζει	α. οι δικανικοί, οι επιδεικτικοί και οι επιτάφιοι.
2. Κατά τον Αριστοτέλη υπάρχουν τρία είδη ρητορικών λόγων,	β. ο Πλάτωνας.
3. Επιφανέστερος λογογράφος δικανικών λόγων θεωρείται	γ. αντικειμενικά πειστήρια.
	δ. ο Λυσίας.
	ε. πραγματικά ή πλαστά.

4. Οι άτεχνες αποδείξεις δεν οφείλονται στην τεχνική δεξιότητα του ρήτορα, αλλά είναι	ζ. ο Ισοκράτης.
5. Τα παραδείγματα σε έναν ρητορικό λόγο είναι	η. οι συμβουλευτικοί, οι δικανικοί και οι επιδεικτικοί.
	θ. πάντοτε πραγματικά.

Μονάδες 10

B4. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με το κατάλληλο ομόρριζο (απλό ή σύνθετο) της λέξης του αρχαίου διδαγμένου κειμένου που σας δίνεται, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- **δεινόν:** Η Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία προβλέπει ραγδαία της κακοκαιρίας τις επόμενες ώρες.
- **γνώμη:** Νιώθω για το καλό που μας έκανες!
- **κεχειροτονημένους:** Η των γυναικών άλλαξε τις ισορροπίες της οικογένειας.
- **καταψεύσασθαι:** Αποδείχθηκε πως οι μάρτυρες που κατέθεσαν στο δικαστήριο εναντίον του, ήταν στην πραγματικότητα
- **δύνωμαι:** Νιώθω μεγάλη· ο πυρετός με έχει καταβάλει.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Θουκυδίδης, Ιστορίαι §§ 2.10.3-2.11.2

(έκδ. των Jones, H.S., Powell, J.E. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1942, ανατ. 1970)

Ο Θουκυδίδης αφού έχει αναφερθεί στις προετοιμασίες των Πελοποννησίων και στη συγκέντρωση των δυνάμεών τους στον Ισθμό της Κορίνθου, ενόψει της εισβολής στην Αττική, παραθέτει τον λόγο του Αρχίδαμου.

Καὶ ἐπειδὴ πᾶν τὸ στράτευμα ξυνειλεγμένον ἦν, Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, ὅσπερ ἡγεῖτο τῆς ἐξόδου ταύτης, ξυγκαλέσας τοὺς στρατηγούς τῶν πόλεων πασῶν καὶ τοὺς μάλιστα ἐν τέλει καὶ ἀξιολογωτάτους παρήγει τοιάδε. Ἄνδρες Πελοποννήσιοι καὶ ξύμμαχοι, καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν πολλὰς στρατείας καὶ ἐν αὐτῇ Πελοποννήσῳ καὶ ἔξω ἐποίησαντο, καὶ ἡμῶν αὐτῶν οἱ πρεσβύτεροι οὐκ ἄπειροι πολέμων εἰσὶν· ὅμως δὲ τῆσδε οὐπω μείζονα παρασκευὴν ἔχοντες ἐξήλθομεν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πόλιν δυνατωτάτην νῦν ἐρχόμεθα καὶ αὐτοὶ πλείστοι καὶ ἄριστοι στρατεύοντες. Δίκαιον οὖν ἡμᾶς μήτε τῶν πατέρων χεῖρους φαίνεσθαι μήτε ἡμῶν αὐτῶν τῆς δόξης ἐνδεεστέρους. Ἡ γὰρ Ἑλλὰς πᾶσα τῇδε τῇ ὁρμῇ ἐπῆρται καὶ προσέχει τὴν γνώμην, εὖνοιαν ἔχουσα διὰ τὸ Ἀθηναίων ἔχθος πρᾶξαι ἡμᾶς ἃ ἐπινοοῦμεν.

οὐπω: όχι ακόμα

τῆς δόξης: από τη φήμη

τὸ ἔχθος: το μίσος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ¹

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Ἄνδρες Πελοποννήσιοι ... πρᾶξαι ἡμᾶς ἃ ἐπινοοῦμεν».

Μονάδες 20

Γ2. Σε ποιους απευθύνεται ο Αρχίδαμος και πώς παρουσιάζει την Αθήνα στο παραπάνω απόσπασμα της ομιλίας του;

Μονάδες 10

Γ3.

α. Να εντοπίσετε στο αδίδακτο κείμενο τρία επίθετα υπερθετικού βαθμού και να τα γράψετε στον θετικό βαθμό, διατηρώντας το ίδιο γένος, αριθμό και πτώση. (μονάδες 6)

¹ Τα θέματα Γ2 και Γ3 έχουν αναρτηθεί ως Θέμα 2 στο Θ.Τ. 20838 και συμπληρώνονται με το Γ1 και το Γ4 του Θ.Τ. 18955.

β. Να μεταφέρετε τα παρακάτω ρήματα στο β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής, στον χρόνο και στη φωνή που βρίσκονται: *είσιν, ἐξήλθομεν*. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

Γ4.

α. «*Δίκαιον οὖν ἡμᾶς μήτε τῶν πατέρων χείρους φαίνεσθαι μήτε ἡμῶν αὐτῶν τῆς δόξης ἐνδεεστέρους.*»: Να εντοπίσετε τις λέξεις που δημιουργούν σύγκριση στο παραπάνω χωρίο και να καταγράψετε τον α' και β' όρο σύγκρισης. (μονάδες 6)

β. Να γράψετε το υποκείμενο και το αντικείμενο των υπογραμμισμένων μετοχών *ἔχοντες* και *ἔχουσα*. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§10-11

Ἐγὼ γὰρ πρῶτον μὲν, οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως, δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδούς τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρω, πρὸς τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ἐνειμάμην ὥστ' ἐκεῖνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως βεβίωκα ὥστε μηδεπώποτε μοι μηδὲ πρὸς ἓνα μηδὲν ἔγκλημα γενέσθαι. Καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα· περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἡγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπιεικείας, ὅτι τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὄψεσθαι μοι διαφόρους ὄντας, καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας καὶ ψευδομένους. Καίτοι δῆλον ὅτι, εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ¹

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι

1. κληρονόμησε μεγάλη περιουσία.
2. πάντρεψε τις δύο αδερφές του δίνοντας συνολική προίκα 30 μνες.
3. ευνοήθηκε από τη μοιρασιά της πατρικής περιουσίας έναντι του αδελφού του.
4. στην ιδιωτική του ζωή δεν έδωσε ποτέ αφορμή σε κανέναν για παράπονο εναντίον του.
5. στη δημόσια ζωή του όλοι μιλούν επαινετικά για τον ίδιο.

Μονάδες 10

B1. Πώς σκιαγραφείται το ήθος του Μαντίθεου στη δημόσια ζωή του και σε ποιο συμπέρασμα καταλήγει ο Μαντίθεος με την αναφορά του σε αυτό;

Μονάδες 10

¹ Τα θέματα B1, B2, B3 έχουν αναρτηθεί ως Θέμα 2 στο Θ.Τ. 20590 και συμπληρώνονται με το A1 και το B4 του Θ.Τ. 15947.

B2. Το παρακάτω κείμενο του Άγγελου Βλάχου αναφέρεται σε μια σκηνή συμποσίου στην Αρχαία Αθήνα. Πώς συσχετίζεται η συγκεκριμένη αφήγηση με τις αναφορές του Μαντίθεου στο ήθος των αντιπάλων του αλλά και του ίδιου;

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Άγγελος Βλάχος, Ο κύριός μου Αλκιβιάδης, απόσπασμα

Ο Άγγελος Βλάχος υπήρξε μελετητής της αρχαίας γραμματείας και μυθιστοριογράφος. Στο έργο του, Ο κύριός μου Αλκιβιάδης, προσφέρει μία πολύπλευρη οπτική για την κατανόηση του 5ου αιώνα π.Χ.

«Μεθαύριο θα ξαναφύγομε εκστρατεία, φίλοι! Βάλτε, δούλοι, να πιούμε κι ας εξακολουθήσει η διασκέδαση μ' άκρατο το κρασί μας. Τιμάνδρα, τραγούδα! Εύθυμα τραγουδάκια, γελαστά:

Η ζωή είναι τόσο όμορφη και τόσο πλούσια! Σιλύκοοοοοο! Καταραμένε των θεών! Φώναξε τις αυλητρίδες!»

Από την πλαϊνή κάμαρα, όπου είχα μισογυρίσει γλαρωμένος απ' τη νύστα, αναπήδησα με τη φωνή του Αλκιβιάδη και βγήκα στην αυλή για να ξαναμπώ απ' τη μεγάλη πόρτα. Εκεί είδα τον Σωκράτη που στεκόταν, λες έστηνε ενέδρα, σε μια γωνιά της αυλής. Φαίνεται πως είχε ακούσει κι αυτός τη φωνή του Αλκιβιάδη, γιατί προχώρησε και μπήκε στην αίθουσα του συμποσίου όπου ήταν όλη η παρέα μισομεθυσμένη κιόλας. Καθώς ένιωσαν οι χαροκόποι τον Σωκράτη απλώθηκε μια σιωπή και τα πρόσωπα σοβαρεύτηκαν, σαν φοβισμένα.

Άγγ. Βλάχος. 2008 Ο κύριός μου Αλκιβιάδης. Το Βήμα (Βιβλιοπωλείον της Εστίας), σ. 258

B3. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να ολοκληρώνεται ορθά το νόημά της.

A	B
1. Ο ιδανικός ήρωας στον Όμηρο έπρεπε να διαπρέπει	α. με την ομορφιά και τη σύνεσή του.
	β. με τον δημόσιο λόγο του και τα πολεμικά του ανδραγαθήματα.
2. Η ρητορική ως πειθοῦς δημιουργὸς επιδιώκει	α. να εκθέσει τα εϊκότα, τα πιθανά και αληθοφανή.
	β. να ανακαλύψει και να διδάξει τα αληθινά και τα δίκαια.
3. Οι δικανικοί λόγοι εκφωνούνταν κυρίως	α. στην Πνύκα ή το θέατρο του Διονύσου.
	β. στη Βουλή ή στην Ηλιαία.

4. Οι διάδικοι σε μια δίκη	α. ήταν υποχρεωμένοι να αγορεύουν αυτοπροσώπως.
	β. υποχρέωναν έναν έμπειρο δικανικό ρήτορα να αγορεύει εκ μέρους τους.
5. Τα ρητορικά ήθη σχετίζονται	α. με την εντύπωση που προκαλεί ο ρήτορας ως προσωπικότητα.
	β. με τον τρόπο που επηρεάζει το συναίσθημα των ακροατών.

Μονάδες 10

B4. Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία ομόρριζη λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: *διανομέας, κλήση, κατοικία, άποψη, συμφέρον.*

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αισχίνης, Κατὰ Τιμάρχου §§27-29

(έκδ. του Martin, V., de Budé, G. Παρίσι: Les Belles Lettres, 1927, ανατ. 1962)

Ο Αισχίνης αναφέρεται στα κριτήρια που θέτει ο νομοθέτης, προκειμένου ένας ρήτορας να αγορεύσει ενώπιον του λαού.

Ἀ συνιδῶν ὁ νομοθέτης διαρρήδην ἀπέδειξεν οὐς χρή δημηγορεῖν καὶ οὐς οὐ δεῖ λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. Καὶ οὐκ ἀπελαύνει ἀπὸ τοῦ βήματος, εἴ τις μὴ προγόνων ἐστὶν ἐστρατηγηκότων υἱός, οὐδέ γε εἰ τέχνην τινὰ ἐργάζεται ἐπικουρῶν τῇ ἀναγκαίᾳ τροφῇ, ἀλλὰ τούτους καὶ μάλιστα ἀσπάζεται, καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις ἐπερωτᾷ τίς ἀγορεύειν βούλεται. Τίνας δ' οὐκ ᾤετο δεῖν λέγειν; τοὺς αἰσχροῦς βεβιωκότας· τούτους οὐκ ἐᾷ δημηγορεῖν. Καὶ ποῦ τοῦτο δηλοῖ; «δοκιμασία», φησί, «ρήτόρων· ἐάν τις λέγῃ ἐν τῷ δήμῳ τὸν πατέρα τύπτων ἢ τὴν μητέρα, ἢ μὴ τρέφων, ἢ μὴ παρέχων οἴκησιν.» τοῦτον οὐκ ἐᾷ λέγειν. Νῆ Δία καλῶς γε, ὥς ἔγωγέ φημι. Διὰ τί; ὅτι εἴ τις, οὐς ἐξ ἴσου δεῖ τιμᾶν τοῖς θεοῖς, εἰς τούτους ἐστὶ φαῦλος, τίποτε, φησὶν, ὑπ' αὐτοῦ πείσονται οἱ ἀλλότριοι καὶ ἡ πόλις ὅλη; Καὶ τίσι δεύτερον ἀπεῖπε μὴ λέγειν; «ἢ τὰς στρατείας», φησί, «μὴ ἐστρατευμένος, ὅσαι ἂν αὐτῷ προσταχθῶσιν, ἢ τὴν ἀσπίδα ἀποβεβληκῶς», δίκαια λέγων.

σύννοια: γνωρίζω καλά, προβλέπω

διαρρήδην: ρητά, ξεκάθαρα

τύπτω: χτυπώ

Νῆ Δία: μα τον Δία

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ¹

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Καὶ οὐκ ἀπελαύνει ἀπὸ τοῦ βήματος τοῦτον οὐκ ἐᾷ λέγειν».

Μονάδες 20

Γ2. Για ποιον λόγο, σύμφωνα με τον ομιλητή, δεν επιτρέπεται να αγορεύει ενώπιον του λαού όποιος δεν εκπληρώνει τα καθήκοντά του απέναντι στους γονεῖς του;

Μονάδες 10

Γ3.

α. ὁ νομοθέτης, οἴκησιν: Να γράψετε τη δοτική ενικού. (μονάδες 4)

¹ Τα θέματα Γ2 και Γ3 έχουν αναρτηθεί ως Θέμα 2 στο Θ.Τ. 20590 και συμπληρώνονται με το Γ1 και το Γ4 του Θ.Τ. 15947.

β. *ἀπελαύνει, τιμᾶν, ἀπεῖπε*: Να γράψετε το γ' ενικό πρόσωπο ευκτικής στον χρόνο και τη φωνή που βρίσκονται οι τύποι. (μονάδες 6)

Μονάδες 10

Γ4.

α. Να γράψετε το ζητούμενο στην παρένθεση για καθέναν από τους υπογραμμισμένους όρους του κειμένου.

- ἀπέδειξεν (υποκείμενο)
- ἐπερωτᾷ (αντικείμενο)
- δεῖν (υποκείμενο)
- οὐκ ἐᾷ (αντικείμενο)
- τύπτων (υποκείμενο)

(μονάδες 5)

β. «*Ἄ συνιδὼν ὁ νομοθέτης διαρρήδην ἀπέδειξεν οὓς χρή δημηγορεῖν καὶ οὓς οὐ δεῖ λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. Καὶ οὐκ ἀπελαύνει ἀπὸ τοῦ βήματος, εἴ τις μὴ προγόνων ἐστὶν ἐστρατηγηκότων υἱός...*». Να διακρίνετε τις προτάσεις του αποσπάσματος και να τις χαρακτηρίσετε ως κύριες και δευτερεύουσες. Στη συνέχεια να αναγνωρίσετε το είδος της κάθε δευτερεύουσας πρότασης. (μονάδες 5)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§11-12

Καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα· περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἡγοῦμαι τεκμήριον εἵναι τῆς ἐμῆς ἐπεικειάς, ὅτι τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὄψεσθαι μοι διαφόρους ὄντας, καὶ πλείστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας καὶ ψευδομένους. Καίτοι δῆλον ὅτι, εἰτῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ. Ἐτι δ', ὦ βουλή, οὐδεὶς ἂν ἀποδείξαι περὶ ἐμοῦ δύναιτο οὔτε δίκην αἰσχροῦ οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγεννημένην· καίτοι ἑτέρους ὁρᾶτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας. Πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους σκέψασθε οἷον ἐμαντὸν παρέχω τῇ πόλει.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ¹

Α1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 4) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 4):

1. Ο Μαντίθεος διατηρούσε φιλικές σχέσεις με άτομα που είχαν άσωτη ζωή.
2. Κατά τον Μαντίθεο, οι νέοι που επιδίδονταν σε ακολασίες, διέδιδαν ψευδείς φήμες εναντίον του και τον συκοφαντούσαν.
3. Ο Μαντίθεος υποστηρίζει ότι έχει εμπλακεί τόσο σε ιδιωτική, όσο και σε δημόσια δίκη.
4. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι άλλοι Αθηναίοι ήταν φιλόδοκοι.

β. «καίτοι δῆλον ὅτι, εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ»: Σε τι ακριβώς αναφέρεται ο Μαντίθεος με την οριστική αντωνυμία τῶν αὐτῶν; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

Β1. «Ἐτι δ', ὦ βουλή, ... ἀγῶνας καθεστηκότας.»: Ποιο επιχείρημα διατυπώνει ο Μαντίθεος; Να το αξιολογήσετε ως προς την πειστικότητά του.

Μονάδες 10

¹ Τα θέματα Β1, Β2, Β3 έχουν αναρτηθεί ως Θέμα 2 στο Θ.Τ. 20589 και συμπληρώνονται με το Α1 και το Β4 του Θ.Τ. 17190.

B2. Σε ποιο φαινόμενο που αποτελούσε πληγή για τη δημόσια ζωή της αρχαίας Αθήνας, αναφέρονται και τα δύο κείμενα (δίδαγμένο και παράλληλο);

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατὰ σιτοπωλῶν §§13.5-15.1

Ο λόγος Κατὰ σιτοπωλῶν είναι ρητορικός δικανικός λόγος του Λυσία που ανήκει στην κατηγορία των καταγγελτικών λόγων του. Γράφτηκε για λογαριασμό του κατηγορούμενου περίπου το 386 π.Χ. και εκφωνήθηκε ενώπιον της Ηλιαίας εναντίον κυρίως των σιτοπωλών και λιγότερο των σιτεμπόρων για λαθραία εισαγωγή σίτου και αισχροκέρδεια.

Ωστόσο όλοι γνωρίζετε ότι αυτοί είναι οι τελευταίοι που δικαιούνται να προβάλλουν παρόμοιους ισχυρισμούς. Γιατί τα συμφέροντά τους είναι αντίθετα από τα συμφέροντα των άλλων. Γιατί τότε κερδίζουν περισσότερα, όταν φτάσει στην πόλη η είδηση για κάποια συμφορά και πωλούν ακριβό το σιτάρι. Με τόση χαρά μάλιστα βλέπουν τις δικές σας συμφορές, ώστε κάποιες τις πληροφορούνται πριν από τους άλλους, και κάποιες τις χαλκεύουν οι ίδιοι διαδίδοντας ή ότι χάθηκαν τα πλοία στον Πόντο, ή ότι συνελήφθησαν από τους Λακεδαιμόνιους όταν απέπλεαν, ή ότι έχουν κλείσει τα λιμάνια, ή ότι πρόκειται να καταγγελθούν οι συνθήκες. Και έχουν φτάσει σε τέτοιο σημείο εχθρότητας, ώστε συνωμοτούν εναντίον σας σε κρίσιμες στιγμές ταυτόχρονα με τους εχθρούς.

Μτφρ. Θ.Κ. Στεφανόπουλος

χαλκεύουν: κατασκευάζουν

Μονάδες 10

B3. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να ολοκληρώνεται ορθά το νόημά της.

A	B
1. Ο ιδανικός Ομηρικός ήρωας	α. διέπρεπε με τα ανδραγαθήματα στον πόλεμο.
	β. συνδύαζε την πολιτική δράση με τη γενναιότητα στη μάχη.
2. Η συστηματική ρητορεία εμφανίστηκε	α. στην Αθήνα λόγω της ελευθερίας λόγου που παρείχε το δημοκρατικό πολίτευμα.
	β. στη Σικελία, όταν καταλύθηκαν οι τυραννίδες.
3. Η ρητορική η διανθισμένη με πολλά σχήματα λόγου (πάρισα, ομοιοτέλευτα κ.τ.λ.) είναι γνώρισμα της τέχνης	α. του Γοργία από τους Λεοντίνους της Σικελίας.
	β. του Κόρακα από τις Συρακούσες.

4. Την παιδευτική αξία της ρητορικής επεσήμανε	α. ο Ισοκράτης.
	β. ο Πλάτωνας.
5. Λογογράφοι ονομάζονταν	α. οι διάδικοι, όταν αποστήθιζαν και εκφωνούσαν τους λόγους στο δικαστήριο.
	β. έμπειροι ρήτορες που έγραφαν λόγους για λογαριασμό των διαδίκων.

Μονάδες 10

B4. Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενήλέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: *συνοικία, ευτυχώς, παράδειγμα, κατάσταση, επισκέπτης.*

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ίσοκράτης, Πρὸς Δημόνικον §§5-7

(έκδ. των Mathieu, G., Brémond, É. Παρίσι: Les Belles Lettres, 1929, ανατ. 1963)

Στο έργο αυτό παρατίθενται διάφορες πρακτικές διδασχές του Ίσοκράτη προς κάποιον Δημόνικο για έναν ορθό και ηθικό τρόπο ζωής.

Διόπερ ἡμεῖς οὐ παράκλησιν εὐρόντες ἀλλὰ παραίνεσιν γράψαντες μέλλομέν σοι συμβουλεύειν, ὧν χρή τοὺς νεωτέρους ὀρέγεσθαι καὶ τίνων ἔργων ἀπέχεσθαι καὶ ποίοις τισὶν ἀνθρώποις ὀμιλεῖν καὶ πῶς τὸν ἑαυτῶν βίον οἰκονομεῖν. Ὅσοι γὰρ τοῦ βίου ταύτην τὴν ὁδὸν ἐπορεύθησαν, οὗτοι μόνοι τῆς ἀρετῆς ἐφικέσθαι γνησίως ἠδυνήθησαν, ἥς οὐδὲν κτῆμα σεμνότερον οὐδὲ βεβαιότερόν ἐστιν. Κάλλος μὲν γὰρ ἢ χρόνος ἀνήλωσεν ἢ νόσος ἐμάρανεν, πλοῦτος δὲ κακίας μᾶλλον ἢ καλοκαγαθίας ὑπηρέτης ἐστίν, ἐξουσίαν μὲν τῇ ῥαθυμίᾳ παρασκευάζων, ἐπὶ δὲ τὰς ἡδονὰς τοὺς νέους παρακαλῶν· ῥώμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης πλείω τοὺς ἔχοντας ἔβλαψεν καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκούντων ἐκόσμησεν, ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις ἐπεσκότησεν. Ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς κτῆσις οἷς ἂν ἀκιβδήλως ταῖς διανοίαις συναυξηθῇ, μόνη μὲν συγγηράσκει, πλούτου δὲ κρείττων, χρησιμωτέρα δ' εὐγενείας ἐστίν, τὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἀδύνατα δυνατὰ καθιστᾶσα, τὰ δὲ τῷ πλήθει φοβερά θαρσαλέως ὑπομένουσα, καὶ τὸν μὲν ὄκνον ψόγον, τὸν δὲ πόνον ἔπαινον ἡγουμένη.

παράκλησις: προτροπή

ὀρέγομαι τινος: επιθυμώ πολύ κάτι

ὀμιλῶ τινι: συναναστρέφομαι κάποιον

ἐφικνοῦμαι: πετυχαίνω, φτάνω

ἀναλίσκω: αφανίζω, καταστρέφω

ἀκιβδήλως: με γνήσιο τρόπο, χωρίς νοθεία

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ¹

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Διόπερ ἡμεῖς ... βεβαιότερόν ἐστιν».

Μονάδες 20

Γ2. Ποια η αξία της (ηθικής) αρετής για τον άνθρωπο, σύμφωνα με τον Ίσοκράτη;

Μονάδες 10

Γ3. α. βεβαιότερον, πλείω: Για καθένα από τα παραπάνω επίθετα να σχηματίσετε τον θετικό βαθμό του επιρρήματος (μονάδες 4).

¹ Τα θέματα Γ2, Γ3 έχουν αναρτηθεί ως Θέμα 2 στο Θ.Τ. 20589 και συμπληρώνονται με το Γ1 και το Γ4 του Θ.Τ. 17190.

β. *εύρόντες, συμβουλεύειν, ἐκόσμησεν*: Να γραφεί το β' ενικό πρόσωπο των παραπάνω ρημάτων/ρηματικών τύπων στην προστακτική στον χρόνο και στη φωνή που βρίσκονται (μονάδες 6).

Μονάδες 10

Γ4. α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων τουκειμένου (μονάδες 6):

άνθρωποις: είναι στο

μόνοι: είναι στο

ἐφικέσθαι: είναι στο

σεμνότερον: είναι στο

κακίας: είναι στο

εὐγενείας: είναι στο

β. Στην αρχή του αποσπάσματος ο Ισοκράτης απευθυνόμενος στον Δημόνικο ισχυρίζεται ότι θα τον συμβουλεύσει για τέσσερα συγκεκριμένα πράγματα, διατυπώνοντας αντίστοιχα τέσσερις δευτερεύουσες προτάσεις. Να τις καταγράψετε και να τις χαρακτηρίσετε ως προς το είδος τους. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§12-13

Ἔτι δ', ὦ βουλή, οὐδεὶς ἂν ἀποδείξαι περὶ ἐμοῦ δύναιτο οὔτε δίκην αἰσχροῦ οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγεννημένην· καίτοι ἑτέρους ὁρᾷτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας. Πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους σκέψασθε οἷον ἐμαντὸν παρέχω τῇ πόλει. Πρῶτον μὲν γάρ, ὅτε τὴν συμμαχίαν ἐποιήσασθε πρὸς [τοὺς] Βοιωτοὺς καὶ εἰς Ἀλίαρτον ἔδει βοηθεῖν, ὑπὸ Ὁρθοβούλου κατειλεγμένος ἱππεύειν ἐπειδὴ πάντα ἐώρων τοῖς μὲν ἱππεύουσιν ἀσφάλειαν εἶναι δεῖν νομίζοντας, τοῖς δ' ὀπλίταις κίνδυνον ἡγουμένους, ἑτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρὰ τὸν νόμον ἐγὼ προσελθὼν ἔφην τῷ Ὁρθοβούλῳ ἐξαλεῖψαί με ἐκ τοῦ καταλόγου, ἡγούμενος αἰσχροῦ εἶναι τοῦ πλήθους μέλλοντος κινδυνεύειν ἄδειαν ἐμαντῷ παρασκευάσαντα στρατεύεσθαι. Καί μοι ἀνάβηθι, Ὁρθόβουλε.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ¹

Α1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Ο ίδιος ο Μαντίθεος αναγνωρίζει πως ποτέ δεν ενεπλάκη σε δικαστικούς αγώνες.
2. Οι Αθηναίοι και Βοιωτοί ιππείς θεωρούσαν το ιππικό των Λακεδαιμονίων στη μάχη στην Αλίαρτο αξιόμαχο.
3. Όταν οι Αθηναίοι έσπευσαν να βοηθήσουν στην Αλίαρτο με οπλίτες και ιππικό, κάποιοι κατατάχτηκαν στο ιππικό χωρίς όρους και προϋποθέσεις.

β. Να απαντήσετε τις ερωτήσεις:

1. «...καίτοι ἑτέρους ὁρᾷτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας»: Σε τι ακριβώς αναφέρεται ο Μαντίθεος με τη φράση «εἰς τοιούτους ἀγῶνας»; (μονάδες 2)
2. «ἑτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρὰ τὸν νόμον»: Τι εννοεί ο Μαντίθεος με τη χρήση του όρου «ἀδοκιμάστων»; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

¹ Τα θέματα Β1, Β2, Β3 έχουν αναρτηθεί ως Θέμα 2 στο Θ.Τ. 20998 και συμπληρώνονται με το Α1 και το Β4 του Θ.Τ. 18948.

B1. Με αφορμή τα γεγονότα στην Αλίαρτο ο Μαντίθεος αναδεικνύει το ήθος του μέσα από αντιθέσεις. Αφού τις επισημάνετε αξιοποιώντας στοιχεία του κειμένου, να περιγράψετε το ήθος του.

Μονάδες 10

B2. Αφού διαβάσετε προσεκτικά τα δύο κείμενα (πρωτότυπο – μεταφρασμένο) να συγκρίνετε τη συμπεριφορά του Αλκιβιάδη με εκείνη του Μαντίθεου με αφορμή τα γεγονότα στην Αλίαρτο.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατά Άλκιβιάδου λιποταξίου §§9-11

Ο Αλκιβιάδης, γιος του ομώνυμου γνωστού πολιτικού και της Ιππαρέτης, κατηγορείται στον λόγο αυτό ότι, ενώ κατατάχθηκε το 395/4 π.Χ. για να πολεμήσει ως οπλίτης στην Αλίαρτο της Βοιωτίας, λόγω της δειλίας του μεταπήδησε στο σώμα των ιππέων, χωρίς να πληρούνται οι νόμιμες προϋποθέσεις.

Αυτός λοιπόν (ο Αλκιβιάδης) σε τέτοιο σημείο φανλότητος έφθασε, και τόσο σας περιφρόνησε, και τόσο τους εχθρούς φοβήθηκε, και τόσο πεθύμησε να καταταχθεί στο ιππικό, και τόσο τους νόμους παρέβλεψε, ώστε ουδόλως έλαβε υπ' όψιν του τις συνέπειες της παραβάσεως των νόμων και τις δίκες, αλλά προτίμησε και τα πολιτικά του δικαιώματα να χάσει, και η περιουσία του να δημευθεί, και ένοχος να θεωρηθεί όλων των υπό των νόμων απειλουμένων τιμωριών μάλλον παρά να καταταχθεί με τους οπλίτες και να ονομάζεται οπλίτης. Και άλλοι μεν, ενώ ουδέποτε είχαν υπηρετήσει ως οπλίτες, ενώ άλλοτε υπηρετούσαν ως ιππείς, και είχαν προξενήσει μεγάλες βλάβες στους εχθρούς, δεν τόλμησαν να ανέλθουν εις τους ίππους, διότι φοβούνταν σάς (τους δικαστές) και τον νόμο· διότι σκέπτονταν ότι δεν θα καταστραφεί η πόλις, αλλ' ότι θα σωθεί, και θα γίνει μεγάλη, και θα τιμωρήσει τους αδικούντες. Ο Αλκιβιάδης τόλμησε να ανέλθει στον ίππο (να καταταχθεί στο ιππικό), ενώ δεν διέκειτο ευνοϊκώς προς τον λαό, ενώ δεν είχε πρότερον υπηρετήσει ως ιππέας, ενώ ούτε και τώρα γνωρίζει να ιππεύει, ενώ δεν είχε εξετασθεί (από τους αρμόδιους άρχοντες), σκεπτόμενος ότι δεν θα δυνηθεί η πόλη να τιμωρήσει τους αδικούντες.

Μτφρ. Σ. Τζουμελέας. [1939]. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική

Μονάδες 10

B3. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να ολοκληρώνεται ορθά το νόημά της.

A	B
1. Ο ιδανικός ήρωας έπρεπε να διαπρέπει με τον λόγο στην αγορά όπως	α. με τα ανδραγαθήματα στον πόλεμο. β. με την πλούσια κοινωνική του ζωή.
2. Η ρητορική ως «πειθοῦς δημιουργός», ως τεχνική δηλαδή που έχει στόχο να πείσει,	α. ενδιαφέρεται να ανακαλύψει και να διδάξει τα αληθινά. β. δεν ενδιαφέρεται να ανακαλύψει και να διδάξει τα αληθινά.
3. Ο Ισοκράτης υπερασπίζοντας τη Ρητορική του Σχολή τονίζει	α. τη δικαστική αξία της διδασκαλίας της ρητορικής. β. την παιδευτική αξία της διδασκαλίας της ρητορικής.
4. Σημαντικότερος ρήτορας συμβουλευτικών λόγων θεωρείται	α. ο Δημοσθένης. β. ο Ισοκράτης.
5. Η πειστικότητα του ρήτορα εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό	α. από την εντύπωση που θα προξενήσει στο ακροατήριο ο ίδιος ως προσωπικότητα. β. από την εντύπωση που θα προξενήσει στο ακροατήριο ο ίδιος ως πρότυπο πολιτικού.

Μονάδες 10

B4. Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή νεοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Β περισσεύουν.

A	B
1. δύναιτο 2. ἔδει 3. νομίζοντας 4. ἐξαλειψαι 5. ἀνάβηθι	α. δείγμα β. βυθός γ. διάβημα δ. αλοιφή ε. αδυναμία ζ. δέηση η. παράνομος

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αισχίνης, Κατὰ Κτησιφῶντος §§5-6

(έκδ. των Martin, V., de Budé, G. Παρίσι: Les Belles Lettres, 1928, ανατ. 1962)

Ο ρήτορας Αισχίνης με τον λόγο του αυτόν αντιτίθεται στην πρόταση του Κτησιφώντα να τιμηθεί ο Δημοσθένης με χρυσό στεφάνι για τις υπηρεσίες του στην πόλη. Το απόσπασμα που ακολουθεί είναι από το προοίμιο του λόγου.

Τούτων δ' ἐχόντων οὕτως, καὶ τῶν καιρῶν ὄντων τῇ πόλει τοιούτων ὁποίους τινὰς αὐτοὺς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε εἶναι, ἐν ὑπολείπεται μέρος τῆς πολιτείας, εἴ τι καὶ γὰρ τυγχάνω γιγνώσκων, αἱ τῶν παρανόμων γραφαί. Εἰ δὲ καὶ ταύτας καταλύσετε ἢ τοῖς καταλύουσιν ἐπιτρέψετε, προλέγω ὑμῖν ὅτι λήσετε κατὰ μικρὸν τῆς πολιτείας τισὶ παραχωρήσαντες. Εὖ γὰρ ἴστε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι τρεῖς εἰσὶ πολιτεῖαι παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, τυραννὶς καὶ ὀλιγαρχία καὶ δημοκρατία, διοικοῦνται δ' αἱ μὲν τυραννίδες καὶ ὀλιγαρχίαι τοῖς τρόποις τῶν ἐφεστηκότων, αἱ δὲ πόλεις αἱ δημοκρατούμεναι τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις. Μηδεὶς οὖν ὑμῶν τοῦτ' ἀγνοεῖτω, ἀλλὰ σαφῶς ἕκαστος ἐπιστάσθω ὅτι ὅταν εἰσὶ εἰς δικαστήριον γραφὴν παρανόμων δικάσων, ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ μέλλει τὴν ψῆφον φέρειν περὶ τῆς ἐαυτοῦ παρρησίας. Διόπερ καὶ ὁ νομοθέτης τοῦτο πρῶτον ἔταξεν ἐν τῷ τῶν δικαστῶν ὅρκῳ, «ψηφιοῦμαι κατὰ τοὺς νόμους,» ἐκεῖνό γε εὖ εἰδῶς ὅτι ὅταν διατηρηθῶσιν οἱ νόμοι τῇ πόλει, σῶζεται καὶ ἡ δημοκρατία.

τοῖς τρόποις τῶν ἐφεστηκότων: σύμφωνα με τις διαθέσεις των κυβερνώντων

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ¹

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Μηδεὶς οὖν ὑμῶν τοῦτ' ἀγνοεῖτω, ... σῶζεται καὶ ἡ δημοκρατία».

Μονάδες 20

Γ2. Ποια εἶναι τα εἶδη των πολιτευμάτων, σύμφωνα με τον ομιλητή, και ποια εἶναι η βασική διαφορά τους;

Μονάδες 10

¹ Τα θέματα Γ2 και Γ3 ἔχουν αναρτηθεῖ ως Θέμα 2 στο Θ.Τ. 20998 και συμπληρῶνονται με το Γ1 και το Γ4 του Θ.Τ. 18948.

Γ3.

α. τῶν καιρῶν, τῇ πόλει, τῆς πολιτείας: Να γράψετε τη δοτική πληθυντικού. (μονάδες 6)

β. ὑπολαμβάνετε: Να γράψετε το ίδιο πρόσωπο στην υποτακτική ενεστώτα και αορίστου (στην ίδια φωνή και διάθεση). (μονάδες 4)

Μονάδες 10

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

τοιούτων: είναι στο

αί γραφαί: είναι στο

τοῖς κειμένοις: είναι στο

σαφῶς: είναι στο

εἰς δικαστήριον: είναι στο

(μονάδες 5)

β. ἐκεῖνό γε εὖ εἰδώς: Με ποια δευτερεύουσα πρόταση επεξηγείται η αντωνυμία ἐκεῖνό; Να τη γράψετε (μονάδες 3) και να δικαιολογήσετε τον τρόπο εισαγωγής και εκφοράς της (μονάδες 2).

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§18-19

Τῶν τοίνυν ἄλλων στρατειῶν καὶ φρουρῶν οὐδεμιᾶς ἀπελείφθην πώποτε, ἀλλὰ πάντα τὸν χρόνον διατετέλεκα μετὰ τῶν πρώτων μὲν τὰς ἐξόδους ποιούμενος, μετὰ τῶν τελευταίων δὲ ἀναχωρῶν. Καίτοι χρή τοὺς φιλοτίμως καὶ κοσμίως πολιτενομένους ἐκ τῶν τοιούτων σκοπεῖν, ἀλλ' οὐκ εἴ τις κομᾶ, διὰ τοῦτο μισεῖν· τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα οὔτε τοὺς ιδιώτας οὔτε τὸ κοινὸν τῆς πόλεως βλάπτει, ἐκ δὲ τῶν κινδυνεύειν ἐθελόντων πρὸς τοὺς πολεμίους ἅπαντες ὑμεῖς ὠφελεῖσθε. Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ᾧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἵτιοι γεγόνασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ¹

Α1.

α. Ποιες στρατιωτικές υποχρεώσεις εκπλήρωσε ο Μαντίθεος και με ποιον τρόπο; (μονάδες 8)

β. «...τοὺς φιλοτίμως καὶ κοσμίως πολιτενομένους ἐκ τῶν τοιούτων σκοπεῖν»: Σε τι ακριβῶς αναφέρεται ο Μαντίθεος με τη φράση «ἐκ τῶν τοιούτων»; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

B1. «Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ᾧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν»: Ποιο πρέπει να είναι, κατά τον Μαντίθεο, το κριτήριο αξιολόγησης ενός πολίτη και με ποιους εκφραστικούς τρόπους αυτό αναδεικνύεται;

Μονάδες 10

B2. Αφού διαβάσετε με προσοχή και τα δύο κείμενα (πρωτότυπο και μεταφρασμένο) που σας έχουν δοθεί, να συγκρίνετε τις θέσεις που διατυπώνονται σε αυτά για την εξωτερική εμφάνιση και τη σημασία της στη ζωή των ανθρώπων.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ε.Π. Παπανούτσος, Πρακτική Φιλοσοφία, σ. 206

Στο πρώτο μέρος της Πρακτικής Φιλοσοφίας περιλαμβάνεται μια σειρά μαθημάτων του Ε.Π. Παπανούτσου πάνω στα βασικά θέματα του ανθρώπινου βίου, όπως ο γάμος και η τεκνογονία,

¹ Τα θέματα B1, B2, B3 έχουν αναρτηθεί ως Θέμα 2 στο Θ.Τ. 20155 και συμπληρώνονται με το Α1 και το Β4 του Θ.Τ. 15921.

το επάγγελμα, η φιλία, ο έρωτας, ο θάνατος. Στο δεύτερο μέρος περιλαμβάνονται επιφυλλίδες του στην εφημερίδα «Το Βήμα», που αναφέρονται, άμεσα η έμμεσα, στα κύρια θέματα του πρώτου μέρους και χρησιμεύουν ως διευκρινίσεις ή προεκτάσεις τους.

Το φόρεμα (ανθρώπινη επινόηση και φροντίδα) ως προστασία και στολισμός αποτελείώνει και επισφραγίζει το «πρόσωπό» μας, το συμπληρώνει και το παρουσιάζει. Το πώς ντύνομε το σώμα μας (από την κεφαλή έως τα πόδια), με τι υλικά και με ποιο τρόπο, δεν είναι καθόλου ασήμαντο ή τυχαίο γεγονός για την υπόστασή μας, τη «δημόσια» και την «ιδιωτική». Αποτελεί μέρος του εαυτού μας, την προβολή του προς τα έξω, και εκφράζει την προσωπική μας υφή: το πώς θέλουμε να μας βλέπουν οι άλλοι και τα δικά μας μάτια. Γδύνετε έναν άνθρωπο (στο ιατρείο, στο στρατόπεδο, στη φυλακή) και χάνει αμέσως την αυτοπεποίθηση, τη δύναμη, το γόητρό του. Έχει την εντύπωση ότι του αφαιρέσατε και κρατάτε στα χέρια σας όχι απλώς το περίβλημα, αλλά ένα μεγάλο μέρος από τη ουσία του. Ότι τον ακρωτηριάσατε. Φαντάζεστε ότι μπορεί να επιβληθεί, να έχει συνείδηση του εαυτού του «πλήρη», να ασκήσει την εξουσία ή την αποστολή του ένας αξιωματικός χωρίς στολή, ένας παπάς, δίχως ράσο, ένας δικαστής ντυμένος όπως ο κατηγορούμενος;...

Από το σχολικό βιβλίο της Νεοελληνικής Γλώσσας Α' ΓΕ.Λ.

Μονάδες 10

B3. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):

- α. Το αρχαιότερο δικαστήριο της Αθήνας ήταν ο Άρειος Πάγος.
- β. Σημαντικότερος ρήτορας των συμβουλευτικών λόγων θεωρείται ο Λυσίας.
- γ. Άτεχνες πίστεις είναι τα ενθυμήματα.
- δ. Τα πάθη (παθοποιία) υπάρχουν και στην πίστη-απόδειξη και στον επίλογο.
- ε. Η δοκιμασία γινόταν ενώπιον της Εκκλησίας του Δήμου.

Μονάδες 10

B4. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με **ομόρριζα** (απλά ή σύνθετα) του απαρεμφάτου **σκοπεῖν**, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- Πρώτα να και μετά να μιλάς!
- Καθόταν σε μια γωνιά και δεν μιλούσε.
- Στον πόλεμο υπηρέτησε ως ελεύθερος
- Η είναι ολυμπιακό άθλημα.
- να εγκατασταθώ στην Αγγλία μόνιμα.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφών, Απομνημονεύματα Βιβλ. 1 §§6.2-6.4.4

(έκδ. του Marchant, E.C. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1921, ανατ. 1971)

Στα Απομνημονεύματα ο Ξενοφών επιχειρεί να ανασκευάσει τις κατηγορίες και ενστάσεις ενάντια στη φιλοσοφία του Σωκράτη και να παραθέσει μια σειρά από επεισόδια χαρακτηριστικά του βίου και του τρόπου σκέψης του. Ανάμεσα στις συζητήσεις που παρατίθενται, είναι και εκείνη με τον σοφιστή Αντιφώντα.

Ὁ Σώκρατες, ἐγὼ μὲν ᾧμην τοὺς φιλοσοφοῦντας εὐδαιμονεστέρους χρῆναι γίγνεσθαι· σὺ δέ μοι δοκεῖς τάναντία τῆς φιλοσοφίας ἀπολελανκέναι. Ζῆς γοῦν οὕτως ὥς οὐδ' ἂν εἷς δοῦλος ὑπὸ δεσπότη διαιτῶμενος μέινει· σῖτά τε σιτῇ καὶ ποτὰ πίνεις τὰ φαυλότατα, καὶ ἱμάτιον ἡμφίεσαι οὐ μόνον φαῦλον, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ θέρους τε καὶ χειμῶνος, ἀνυπόδητός τε καὶ ἄχιτων διατελεῖς. Καὶ μὴν χρήματά γε οὐ λαμβάνεις, ἄ καὶ κτωμένους εὐφραίνει καὶ κεκτημένους ἐλευθεριώτερόν τε καὶ ἥδιον ποιεῖ ζῆν. Εἰ οὖν ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων ἔργων οἱ διδάσκαλοι τοὺς μαθητὰς μιμητὰς ἐαυτῶν ἀποδεικνύουσιν, οὕτω καὶ σὺ τοὺς συνόντας διαθήσεις, νόμιζε κακοδαιμονίας διδάσκαλος εἶναι. Καὶ ὁ Σωκράτης πρὸς ταῦτα εἶπε· Δοκεῖς μοι, ὦ Ἀντιφῶν ὑπειληφέναι με οὕτως ἀνιαρῶς ζῆν, ὥστε πέπεισμαι σὲ μᾶλλον ἀποθανεῖν ἂν ἐλέσθαι ἢ ζῆν ὥσπερ ἐγώ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ¹

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Ὁ Σώκρατες, ... καὶ ἥδιον ποιεῖ ζῆν».

Μονάδες 20

Γ2. Πώς αντιλαμβάνεται ο Αντιφώντας τη σχέση του Σωκράτη με τους μαθητές του και ποια είναι η απάντηση του Σωκράτη;

Μονάδες 10

Γ3.

α. Να γράψετε τη δοτική ενικού για τις παρακάτω λέξεις: **θέρους, τοὺς μαθητάς.** (μονάδες 4)

β. Να γράψετε το απαρέμφατο αορίστου των παρακάτω ρηματικών τύπων (στην ίδια φωνή και διάθεση): **γίγνεσθαι, μέινει, λαμβάνεις.** (μονάδες 6)

Μονάδες 10

¹ Τα θέματα Γ2 και Γ3 έχουν αναρτηθεί ως Θέμα 2 στο Θ.Τ. 20155 και συμπληρώνονται με το Γ1 και το Γ4 του Θ.Τ. 15921.

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

εὐδαμονεστέρους: είναι στο

ἀχίτων: είναι στο

ἄ: είναι στο

ἐαυτῶν: είναι στο

μοι: είναι στο

ἢ ζῆν: είναι στο

(μονάδες 6)

β. «Εἰ οὖν ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων ἔργων οἱ διδάσκαλοι τοὺς μαθητὰς μιμητὰς ἐαυτῶν ἀποδεικνύουσιν, οὕτω καὶ σὺ τοὺς συνόντας διαθήσεις, νόμιζε κακοδαμονίας διδάσκαλος εἶναι». Ο Αντιφών απευθυνόμενος στον Σωκράτη διατυπώνει έναν υποθετικό λόγο. Να διακρίνετε την υπόθεση από την απόδοση. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§19-21

Ὅστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ὧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἵτιοι γεγόνασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ καγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι. Ἦδη δὲ τινων ἡσθόμην, ὧ βουλή, καὶ διὰ ταῦτα ἀχθομένων μοι, ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. Ἐγὼ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἡναγκάσθην ὑπὲρ τῶν ἐμαντοῦ πραγμάτων δημηγορῆσαι, ἔπειτα μέντοι καὶ ἐμαντῷ δοκῶ φιλοτιμότερον διατεθῆναι τοῦ δέοντος, ἅμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος, ὅτι οὐδὲν πέπαυνται τὰ τῆς πόλεως πράττοντες, ἅμα δὲ ὑμᾶς ὁρῶν (τὰ γὰρ ἀληθῆ χρη λέγειν) τοὺς τοιούτους μόνους ἀξιους νομίζοντας εἶναι, ὥστε ὁρῶν ὑμᾶς ταύτην τὴν γνώμην ἔχοντας τίς οὐκ ἂν ἐπαρθείη πράττειν καὶ λέγειν ὑπὲρ τῆς πόλεως; Ἔτι δὲ τί ἂν τοῖς τοιούτοις ἄχθοισθε; Οὐ γὰρ ἕτεροι περὶ αὐτῶν κριταὶ εἰσιν, ἀλλ' ὑμεῖς.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ¹

Α1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

- 1) Ο Μαντίθεος επισημαίνει ότι η ουσία της δοκιμασίας δεν είναι η εξωτερική του εμφάνιση, αλλά οι πράξεις του.
- 2) Ο Μαντίθεος αρνείται ότι αγόρευσε σε νεαρή ηλικία στην Εκκλησία του Δήμου.
- 3) Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι σέβεται και ακολουθεί την προγονική παράδοση.

β. Να απαντήσετε τις παρακάτω ερωτήσεις:

- 1) «... διὰ ταῦτα ἀχθομένων μοι»: Σε ποια φράση του αρχαίου κειμένου αναφέρεται η φράση «διὰ ταῦτα»; (μονάδες 2)
- 2) «Ἔτι δὲ τί ἂν τοῖς τοιούτοις ἄχθοισθε;»: Σε ποιους αναφέρεται ο Μαντίθεος με την αντωνυμία «τοιούτοις»; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

¹ Τα θέματα Β1, Β2, Β3 έχουν αναρτηθεί ως Θέμα 2 στο Θ.Τ. 20079 και συμπληρώνονται με το Α1 και το Β4 του Θ.Τ. 19033.

B1. «Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως... πολλὰ κάγαθα ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι». Με ποιους εκφραστικούς τρόπους ο Μαντίθεος προβάλλει τη θέση του ότι η ουσία της δοκιμασίας δεν είναι η εξωτερική εμφάνιση του δοκιμαζομένου, αλλά οι πράξεις του;

Μονάδες 10

B2. Ποιες από τις παρακάτω επισημάνσεις του Αριστοτέλη επιβεβαιώνονται στον επίλογο του λόγου που εκφωνεί ο Μαντίθεος;

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αριστοτέλης, Ῥητορική 1419b

Ὅπως φανερώνει και ο τίτλος, στα τρία βιβλία του έργου αυτού ο Αριστοτέλης περιγράφει τη ρητορική τέχνη, τα είδη και τα μέσα της. Εδώ αναφέρεται στον επίλογο των ρητορικών λόγων.

Ο επίλογος αποτελείται από τέσσερα στοιχεία: πρώτο στοιχείο να διαθέσει τον ακροατή ευνοϊκά προς τον ομιλούντα και εχθρικά προς τον αντίπαλο· δεύτερο στοιχείο να αυξήσει ή να μειώσει τη σημασία των πραγμάτων· τρίτο στοιχείο να διεγείρει στην ψυχή του ακροατή επιθυμητά πάθη· τέταρτο στοιχείο να υπενθυμίσει. Το φυσικό, πράγματι, για τον ρήτορα είναι, αφού αποδείξει ότι ο ίδιος λέει την αλήθεια και ότι ο αντίπαλος ψεύδεται, να προχωρήσει ύστερα στον έπαινο, στον ψόγο, στο «τελευταίο χέρι». Ο στόχος του να είναι να κάνει φανερό το ένα από τα δύο: ή ότι ο ρήτορας είναι ένας καλός άνθρωπος εν σχέσει με το συγκεκριμένο ακροατήριο ή ότι γενικά είναι ένας καλός άνθρωπος, ή ότι ο αντίπαλος είναι ένας κακός άνθρωπος εν σχέσει με το συγκεκριμένο ακροατήριο ή ότι γενικά είναι ένας κακός άνθρωπος.

Μτφρ. Δ. Λυπουρλής

Μονάδες 10

B3. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να ολοκληρώνεται ορθά το νόημά της.

A	B
1. Η Αθήνα έγινε το επίκεντρο της ρητορικής κυρίως	α. λόγω του δημοκρατικού πολιτεύματος, των λαϊκών συνελεύσεων, των δικαστηρίων και του χαρακτήρα των Αθηναίων.
	β. επειδή ήταν ο τόπος που αυτή γεννήθηκε.
2. Οι ρητορικοί λόγοι διακρίνονται σε	α. συμβουλευτικούς, ιστορικούς, επιδεικτικούς.
	β. δικανικούς, συμβουλευτικούς, επιδεικτικούς.
3. Το αρχαιότερο δικαστήριο στην Αθήνα ήταν	α. η Ηλιαία.
	β. ο Άρειος Πάγος.

4. Τα βασικά μέρη του ρητορικού λόγου είναι	α. η Πρόθεση, η Διήγηση, η Πίστη, ο Επίλογος.
	β. το Προοίμιο, η Διήγηση, η Πίστη, ο Επίλογος.
5. Τα πάθη ως έντεχνη πίστη σχετίζονται με την προσπάθεια του ομιλητή	α. να διεγείρει στις ψυχές του ακροατηρίου συναισθήματα.
	β. να παρουσιάσει τον εαυτό του ως έντιμο άνθρωπο και πολίτη.

Μονάδες 10

B4. Να γράψετε μία **σύνθετη λέξη** της Νέας Ελληνικής, με **πρώτο συνθετικό** καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου: *ἄξιον, μικρόν, μεγάλων, πρῶτον, πόλεως*.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατὰ Διογείτονος §§9-11.1

(έκδ. του Hude, C. Oxford Classical Texts, 1912)

Ο συγκεκριμένος λόγος θαυμάζοταν στην αρχαιότητα για το προοίμιο και τη γεμάτη πάθος διήγησή του. Ο Διογείτων είχε οριστεί από τον αδελφό του Διόδοτο επίτροπος της περιουσίας του την οποία από ό,τι φαίνεται καταχράστηκε.

Ὅγδόω δ' ἔτει δοκιμασθέντος μετὰ ταῦτα τοῦ πρεσβυτέρου τοῖν μειρακίῳν, καλέσας αὐτοὺς εἶπε Διογείτων, ὅτι καταλίποι αὐτοῖς ὁ πατήρ εἴκοσι μνᾶς ἀργυρίου καὶ τριάκοντα στατήρας. «Εγὼ οὖν πολλὰ τῶν ἐμαυτοῦ δεδαπάνηκα εἰς τὴν ὑμετέραν τροφήν. Καὶ ἕως μὲν εἶχον, οὐδέν μοι διέφερεν· νυνὶ δὲ καὶ αὐτὸς ἀπόρως διάκειμαι. Σὺ οὖν, ἐπειδὴ δεδοκίμασαι καὶ ἀνὴρ γεγένησαι, σκόπει αὐτὸς ἤδη πόθεν ἕξεις τὰ ἐπιτήδεια». Ταῦτ' ἀκούσαντες ἐκπεπληγμένοι καὶ δακρύνοντες ὥχοντο πρὸς τὴν μητέρα, καὶ παραλαβόντες ἐκείνην ἦκον πρὸς ἐμέ, οἰκτρῶς ὑπὸ τοῦ πάθους διακείμενοι καὶ ἀθλίως ἐκπεπτωκότες, κλάοντες καὶ παρακαλοῦντές με μὴ περιδεῖν αὐτοὺς ἀποστερηθέντας τῶν πατρῶων μηδ' εἰς πτωχείαν καταστάντας, ὕβρισμένους ὑφ' ὧν ἤκιστα ἐχρῆν, ἀλλὰ βοηθῆσαι καὶ τῆς ἀδελφῆς ἕνεκα καὶ σφῶν αὐτῶν. Πολλὰ ἂν εἴη λέγειν, ὅσον πένθος ἐν τῇ ἐμῇ οἰκίᾳ ἦν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ.

τοῖν μειρακίῳν (= τῶν μειρακίων): των νεαρῶν αγοριῶν

αὐτός: ο ἴδιος

ὥχοντο: ἔφυγαν και πήγαν

κλάοντες: κλαίοντες: κλαίγοντας

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ¹

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Ὅγδόω δ' ἔτει δοκιμασθέντος ... τὰ ἐπιτήδεια».

Μονάδες 20

Γ2. Πώς αντέδρασαν τα νεαρά αγόρια, όταν άκουσαν τα λόγια του Διογείτονα;

Μονάδες 10

Γ3.

α. Να γράψετε τη δοτική πληθυντικού των παρακάτω ουσιαστικών: ὁ πατήρ, τοῦ πάθους. (μονάδες 4)

¹ Τα θέματα Γ2 και Γ3 έχουν αναρτηθεῖ ως Θέμα 2 στο Θ.Τ. 20079 και συμπληρώνονται με το Γ1 και το Γ4 του Θ.Τ. 19033.

β. Να γράψετε το απαρέμφατο μέλλοντα των παρακάτω ρηματικών τύπων (στην ίδια φωνή και διάθεση): *εἶπε, ἀκούσαντες, ἀποστερηθέντας*. (μονάδες 6)

Μονάδες 10

Γ4.

α. «δοκιμασθέντος, καλέσας, καταστάντας»: Να γράψετε το είδος των παραπάνω υπογραμμισμένων μετοχών του κειμένου (μονάδες 3) και να εντοπίσετε τα υποκείμενά τους (μονάδες 3).

β. «Ἐγὼ οὖν πολλὰ τῶν ἑμαυτοῦ δεδαπάνηκα εἰς τὴν ὑμετέραν τροφήν.», «Σὺ οὖν, ἐπεὶ δὲ δεδοκίμασαι καὶ ἄνθρωπος γεγένησαι, σκόπει αὐτὸς ἤδη πόθεν ἔξεις τὰ ἐπιτήδεια»: Στα παραπάνω αποσπάσματα του αδίδακτου κειμένου να γράψετε τα αντικείμενα των ρημάτων. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§1-3

A1. Ο Μαντίθεος θέλει να αποδείξει ότι νιώθει συμπάθεια για το παρόν πολίτευμα, δηλαδή τη δημοκρατία, και ότι έχει συμμετάσχει στους αγώνες γι' αυτήν όπως και οι βουλευτές. Επίσης, ο Μαντίθεος αρνείται τις εξής κατηγορίες: ότι είχε υπηρετήσει ως ιππέας, ότι ζούσε στην Αθήνα την εποχή των Τριάκοντα και ότι συμμετείχε με κάποιο τρόπο στο τυραννικό καθεστώς.

B1. Το συγκεκριμένο προοίμιο εξυπηρετεί απόλυτα το έργο του. Αρχικά, η έκφραση ευγνωμοσύνης προς τους κατηγορούς (πολλήν ἂν αὐτοῖς χάριν εἶχον ταύτης τῆς κατηγορίας) [παράδοξο και απροσδόκητο σχήμα], έστω και υπό προϋποθέσεις, αποτελεί στοιχείο πρωτοτυπίας και εντυπωσιασμού, με τα οποία ο ρήτορας επιδιώκει να πετύχει την προσοχή των βουλευτών και να κερδίσει την εὐνοιά τους. Παράλληλα, με το να εμφανίζεται βέβαιος για την πρόθεση της κατηγορίας (συκοφαντία), μειώνει τους κατηγορούς του και προβάλλει την ηθική ποιότητά του· στοιχεία που αναμφίβολα δημιουργούν συμπάθεια προς το πρόσωπό του. Επιπλέον, η αυτοπεποίθησή του και η ελπίδα του ότι θα μεταστρέψει την εις βάρος του δυσμενή εντύπωση αποτελούν προϋπόθεση ευνοϊκού προϋδεασμού των βουλευτών και δημιουργούν εὐλογο ενδιαφέρον για όσα πρόκειται στη συνέχεια να πει. Η ανάδειξη, ακόμα, του δημοκρατικού ήθους του σε συνδυασμό με την ανιδιοτέλειά του διαμορφώνουν θετικό κλίμα υπέρ του Μαντίθεου. Τέλος, εκθέτει με απόλυτη σαφήνεια το εις βάρος του κατηγορητήριο [πολυσύνδετο σχήμα] το οποίο αρνείται έντονα να το αποδεχτεί (οὐχ ... οὐτ' ... οὐδὲ). (Λέξεις 162)

B2. Η ηθοποιία ως πρακτική πειθούς εμφανίζεται και στα δύο προοίμια, αλλά με διαφορετική εστίαση. Στον «Ὑπὲρ Μαντιθέου» λόγο οι κατήγοροι του Μαντίθεου χαρακτηρίζονται ως συκοφάντες με έμμεσο τρόπο (τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις) και εχθροί του. Ωστόσο, αυτό που κυριαρχεί είναι η επίκληση στο ήθος του ομιλητή. Πιο συγκεκριμένα, τονίζεται η βεβαιότητα και η αυτοπεποίθηση (σφόδρα ἐμαντῶ πιστεύω) ενός ανθρώπου που θεωρεί ότι έχει δίκιο και επιζητά να πείσει τους ακροατές του για να αποκαταστήσει πριν απ' όλα την ηθική τάξη και όχι τόσο για προσωπικό όφελος. Από την άλλη, στον «Ὑπὲρ τοῦ ἀδυνάτου» λόγο επικρατεί η επίθεση στο ήθος του αντιπάλου, του οποίου η ενέργεια χαρακτηρίζεται από ψέματα, μεθοδευμένη εκδικητικότητα και φθόνο (χαρακτηριστική η επανάληψη της λέξης), ενώ την ίδια στιγμή ο κατηγορούμενος αρκείται σε μία σύντομη αναφορά ότι είναι καλύτερος πολίτης από τον αντίπαλό του. (Λέξεις 134)

B3. α-Σ, β-Λ, γ-Λ, δ-Σ, ε-Σ

B4. (συν)είδηση, ιστορία, ειδικός
διαβολικός, επιβολή, βλήμα
βίος, βίωμα, νυχτόβιος
κατάστημα, σταθμός, στατικός
ελπίδα, ελπιδοφόρος, εύελπιν

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Δημοσθένης, Κατ' Ἀριστογείτονος §§ 15-17.4

Γ1.¹ Όλη η ζωή των ανθρώπων, Αθηναίοι, είτε αυτοί κατοικούν σε μεγάλη πόλη είτε σε μικρή, κυβερνιέται από τη φύση και τους νόμους. Από αυτά η φύση είναι ακαθόριστη και ιδιαίτερο χαρακτηριστικό κάθε ανθρώπου που τη διαθέτει, ενώ οι νόμοι είναι κοινοί και ορισμένοι και οι ίδιοι για όλους. Η φύση, λοιπόν, αν είναι ανήθικη, πολλές φορές θέλει το κακό· για αυτό θα βρείτε τέτοιου είδους ανθρώπους να σφάλλουν. Οι νόμοι όμως θέλουν τη δικαιοσύνη και την αρετή και το ωφέλιμο, και αυτό επιδιώκουν, και όταν αυτό βρεθεί, προβάλλεται ως γενικός κανόνας, που ισχύει εξίσου και με όμοιο τρόπο για όλους, και αυτό είναι ο νόμος.

[Μετάφραση υπόλοιπου κειμένου: Σε αυτόν αρμόζει να υπακούν όλοι για πολλούς λόγους, και κυρίως επειδή κάθε νόμος είναι ανακάλυψη και δώρο των θεών, γνώμη συνετών ανθρώπων, διόρθωση των εκούσιων και ακούσιων λαθών, κοινή συμφωνία της πόλης, σύμφωνα με την οποία αρμόζει να ζουν όλοι οι πολίτες. Αλλά όμως ότι ο Αριστογείτονας τώρα είναι ένοχος για όσα προβλέπει η δικαιοσύνη σε σχέση με την καταγγελία και ότι απολύτως κανένα επιχείρημά του δεν αξίζει να ληφθεί υπόψη, είναι εύκολο να το εξηγήσω].

Γ2. Ο Δημοσθένης αιτιολογεί την υποχρέωση όλων των πολιτών να υπακούν στους νόμους με τα ακόλουθα επιχειρήματα. Πρώτα απ' όλα, αναφέρεται στη θεϊκή διάσταση του νόμου, καθώς θεωρεί ότι ο νόμος είναι επινόηση και δώρο των θεών στους ανθρώπους. Επιπλέον, σύμφωνα με τον Δημοσθένη ο νόμος εκφράζει τον τρόπο σκέψης των συνετών ανθρώπων, ενώ, παράλληλα, διορθώνει τόσο τα ακούσια όσο και τα εκούσια σφάλματα. Τέλος, ο νόμος είναι αποτέλεσμα κοινής συμφωνίας των ανθρώπων, σύμφωνα με την οποία είναι απαραίτητο να ζουν όλοι οι πολίτες στο πλαίσιο της κοινωνίας.

Γ3. (ῶ) πόλι, (ῶ) ἄνερ, σχούσης, ἐζήτουν, ἐπείθου

¹ Τη μετάφραση επιμελήθηκε η φιλόλογος Δήμητρα Γαρδάνη.

Γ4. α. ἄτακτον: είναι κατηγορούμενο στο (υποκείμενο) φύσις (από το ἐστίν).

ἐξαμαρτάνοντας: είναι κατηγορηματική μετοχή στο (αντικείμενο) τοὺς τοιούτους (από το εὐρήσετε).

παῖσιν: είναι ετερόπτωτος προσδιορισμός (δοτική αντικειμενική) στο/στα ἴσον και ὅμοιον.

ζῆν: είναι υποκείμενο στο ρήμα προσήκει (τελικό απαρέμφατο).

Ἀριστογείτων: είναι υποκείμενο στο ρήμα ἐάλωκεν.

β. Υπόθεση: ἂν (ή φύσις) ἢ πονηρά (ἂν + υποτακτική)

Απόδοση: Ἡ μὲν οὖν φύσις πολλάκις φαῦλα βούλεται (οριστική ενεστώτα)

Ο υποθετικός λόγος δηλώνει την αόριστη επανάληψη στο παρόν και στο μέλλον, δηλαδή κάτι διαχρονικό.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§4-6

A1. α. 1) – Λ: Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ (...) ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε

2) – Σ: ἤλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις

3) – Σ: οὐτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας

β. 1) Ο Μαντίθεος αναφέρεται στη μεταβολή του δημοκρατικού πολιτεύματος σε ολιγαρχικό με την εγκαθίδρυση των Τριάκοντα.

2) Η αντωνυμία «τούτῳ» αναφέρεται στο σανίδιον (ἐκ τοῦ σανιδίου).

B1. Η αναγραφή του ονόματος του Μαντίθεου στο σανίδιο αποτελούσε για τους κατηγορούς του τη μοναδική απόδειξη ότι υπηρέτησε ως ιππέας ἐπὶ των Τριάκοντα και συνεπώς ότι ως ολιγαρχικός ἦταν εχθρὸς του δημοκρατικού πολιτεύματος. Ωστόσο, ο Μαντίθεος ἀμφισβητεῖ (εὐνηθές ἐστιν) αὐτὸν τον ισχυρισμὸ των ἀντιπάλων του παρουσιάζοντας ὡς ἀναξιόπιστη τὴ συγκεκριμένη ἀπόδειξη. Πιο συγκεκριμένα, ἀναφέρει πῶς στο σανίδιο ἦταν ἐγγεγραμμένοι πολλοὶ που δεν βρισκόνταν καν στην Αθήνα τὴν περίοδο αὐτή, ἐνῶ δεν ἀναγράφονταν ἄλλοι που ὁμολογημένα εἶχαν υπηρετήσει στο ἱππικὸ των Τριάκοντα. Ἐπομένως, τὰ στοιχεῖα του σανιδίου εἶναι ἀνακριβὴ ἢ ἐλλιπῆ. Δεν ἀρκεῖται, ὡστόσο, μόνο στην ἀμφισβήτηση τῆς ἀξιοπιστίας του σανιδίου. Ἀντιπροτείνει ὡς πιο ἐγκυρὴ ἀπόδειξη (ἐλέγχος μέγιστος) γιὰ τὸ γεγονὸς ὅτι πράγματι δεν εἶχε υπηρετήσει στο ἱππικὸ των Τριάκοντα τὸν κατάλογο (καταστάσεις) που τηρούσαν οἱ ἀρχηγοὶ του ἱππικοῦ ἀνά φυλὴ, στὸν ὁποῖο ἀναγράφονταν ὅλοι ὅσοι ἦταν ὑπόχρεοι νὰ υπηρετήσουν ὡς ἱππεῖς, γιὰ τὸν πρόσθετο λόγο ὅτι σχετιζόταν ἀμεσα με τὴν ἀπόδοση χρηματικοῦ λογαριασμοῦ καὶ τὴν ἐπιστροφή του ἐπιδόματος που εἶχαν λάβει ὅσοι εἶχαν υπηρετήσει ὡς ἱππεῖς τὴν περίοδο των Τριάκοντα. (Λέξεις 169)

B2. Καὶ ο Μαντίθεος καὶ ο Λυσίας ἀναφέρονται στὶς ἐγκληματικές ἐνέργειες του καθεστώτος των Τριάκοντα, ἀλλὰ με διαφορετικὸ τρόπο. Ο Μαντίθεος ἐπισημαίνει σε γενικὲς γραμμὲς ὅτι ὅταν ἐπέστρεψε στὴν Αθήνα πρὸς τὸ τέλος τῆς κυριαρχίας των Τριάκοντα, σε μία ιδιαίτερα ταραγμένη ἐποχὴ, οἱ Τριάκοντα δεν ἔδειχναν πλέον καμία ἐμπιστοσύνη σε κανέναν, ἐνῶ παράλληλα στερούσαν ἀπὸ τὰ ἀξιώματα καὶ τὰ πολιτικά τους δικαιώματα ἀκόμα καὶ πρῶην συνεργάτες τους (μᾶλλον ἠτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον). Ἀπὸ τὴν ἄλλη Λυσίας στὸ δικὸ του κατηγορητήριον

εστιάζει σε συγκεκριμένες εγκληματικές ενέργειες των Τριάκοντα: όχι μόνο στέρησαν από τα πολιτικά τους δικαιώματα αρκετούς Αθηναίους πολίτες, αλλά επιπλέον ατίμασαν πολλούς (άνδρες και γυναίκες) και θανάτωσαν άδικα πολλούς ανάμεσα σε αυτούς και τον αδελφό του. Η άδικη θανάτωση του αδελφού του αποδίδεται από τον Λυσία στην αποδεδειγμένη έφεση του Ερατοσθένη προς την παρανομία. Τόσο οι συγκεκριμένες κατηγορίες του Λυσία όσο και η γενική αναφορά του Μαντίθεου στο καθεστώς των Τριάκοντα αποτυπώνουν με σαφήνεια τον ολοφάνερα εγκληματικό χαρακτήρα που είχαν αυτές οι ενέργειες. (Λέξεις 164)

B3. 1-β, 2-α, 3-β, 4-β, 5-α

B4. κατάσταση, επανάσταση, αναστάτωση
εμφάνιση, επιφάνεια, συκοφαντία
εχεμύθεια, συνέχεια, αποχή
σκοποβολή, τηλεσκόπιο, κατάσκοπος
ψηφοφορία, ψηφοδέλτιο, καταψήφιση.

ΑΔΙΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατὰ Ἐρατοσθένους §§5-7

Γ1.¹ Όταν όμως οι Τριάντα, που ήταν αχρείοι και συκοφάντες, κατέλαβαν την εξουσία, αν και ισχυρίζονταν ότι ήταν απαραίτητο να καθαρίσουν την πόλη από τους άδικους, και (έτσι) να στραφούν οι υπόλοιποι πολίτες στην αρετή και τη δικαιοσύνη, παρόλο που έλεγαν τέτοια, δεν τολμούσαν να τα κάνουν, όπως εγώ, αφού πρώτα μιλήσω για τα δικά μου θα προσπαθήσω να σας θυμίσω και τα δικά σας. Ο Θέογνις και ο Πείσωνας έλεγαν στους τριάκοντα για τους μέτοικους ότι κάποιοι είναι δυσαρεστημένοι με το πολίτευμα· και ότι είναι λοιπόν μια πολύ καλή αφορμή να φανούν ότι τιμωρούν αλλά στην πραγματικότητα να κερδίσουν χρήματα·

[Μετάφραση υπόλοιπου κειμένου: η πόλη ήταν τελείως φτωχή αλλά η εξουσία χρειαζόταν χρήματα. Κι έπειθαν εύκολα αυτούς που τους άκουγαν· γιατί θεωρούσαν ασήμαντο να σκοτώνουν ανθρώπους ενώ πολύ σημαντικό να παίρνουν χρήματα. Αποφασίστηκε λοιπόν να συλλάβουν δέκα, δύο από αυτούς φτωχούς, για να έχουν δικαιολογία προς τους άλλους ότι δήθεν δεν έχουν γίνει αυτά για τα χρήματα αλλά συμφέροντα για το πολίτευμα έχουν γίνει - σα να είχαν κάνει και οτιδήποτε άλλο με εύλογη δικαιολογία].

¹ Τη μετάφραση επιμελήθηκε η φιλόλογος Δήμητρα Γαρδάνη.

Γ2. Οι Τριάκοντα με πρόφαση ότι κάποιοι μέτοικοι ήταν δυσαρεστημένοι με το τυραννικό καθεστώς και ενεργούν εναντίον του, σχεδίασαν την εξόντωσή τους με απώτερο, όπως ισχυρίζεται ο ομιλητής, σκοπό να εξοικονομήσουν χρήματα για τους ίδιους. Τα χρειάζονταν, επειδή από τη μία στην πόλη επικρατούσε φτώχεια και από την άλλη η τυραννική διακυβέρνησή τους ήταν πολυέξοδη. Ωστόσο, προχώρησαν στη σύλληψη μεταξύ άλλων και κάποιων φτωχών μετοίκων που έγινε εσκεμμένα προκειμένου να ισχυριστούν ότι δήθεν οι ενέργειές τους δεν είχαν οικονομικά κίνητρα. (Λέξεις 79)

Γ3. πόλεσι, πέννητι, ποιῆσαι, εἶπες, εἰλήφασι

Γ4. α. χρῆναι: είναι αντικείμενο στη μετοχή φάσκοντες (ειδικό απαρέμφατο): ετεροπροσωπία.

ποιεῖν: είναι αντικείμενο στο ρήμα ἐτόλμων (τελικό απαρέμφατο): ταυτοπροσωπία (υποκείμενο και στο ρήμα και στο απαρέμφατο εννοείται: οἱ τριάκοντα).

ἀναμνησai: είναι αντικείμενο στο ρήμα πειράσομαι (τελικό απαρέμφατο): ταυτοπροσωπία (υποκείμενο και στο ρήμα και στο απαρέμφατο είναι η αντωνυμία ἐγώ).

β. Ο σκοπός της απόφασης των Τριάκοντα δηλώνεται με τη δευτερεύουσα (επιρρηματική) τελική πρόταση «ἵνα αὐτοῖς ἤ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀπολογία».

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§ 7-8

A1.

1. – Λ: οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα
2. – Λ: ἐκ μὲν γὰρ τούτων ῥάδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῷ βουλομένῳ
3. – Λ: οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίκοις
4. – Λ: οὐκ ἂν ἦ ἔξαρνος ὥς δεινόν τι πεποιηκώς
5. – Σ: ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι

B1. Ο Μαντίθεος επικαλείται, αντί του αναξιόπιστου σανιδίου, τους καταλόγους των φυλάρχων, οι οποίοι ήταν αναγκαίο να είναι ακριβεῖς (ἀναγκαῖον ἦν), αλλιῶς θα ἔπρεπε οι ίδιοι να καταβάλουν το επίδομα, αν απέκρυπταν έναν ιππέα (εἰ μὴ ἀποδείξειαν αὐτοῖς ζημιοῦσθαι). Με αδιαμφισβήτητη βεβαιότητα (οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν), δηλώνει ὅτι το ὄνομά του δεν αναγράφεται στους καταλόγους των φυλάρχων (οὔτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων). Επιπλέον, κανείς δεν τον κατηγορήσε ὅτι απασχόλησε τους συνηγόρους του δημοσίου (οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίκοις) ούτε κανείς ανέφερε ὅτι επέστρεψε το επίδομα (οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα). Κατά συνέπεια, δεν υπήρξε ιππέας. Η βεβαιότητα του Μαντίθεου ὅτι κανείς δεν μπορεί να αποδείξει τρία βασικά ενοχοποιητικά στοιχεία (που εκφράζονται με τρεις κατηγορηματικές μετοχές: ἀπενεχθέντα, παραδοθέντα, καταβαλόντα) εκφράζεται με την επανάληψη του «οὔτε» (πολυσύνδετο σχῆμα). Πρόκειται στην ουσία για έναν παραγωγικό συλλογισμό (από το γενικό στο ειδικό). Επομένως, το συμπέρασμα που προκύπτει είναι εύλογο: τα γράμματα, δηλ. οι κατάλογοι στους οποίους αναγράφονταν τα ονόματα των ιππέων από τους οποίους εισπράχθηκαν τα δοθέντα επιδόματα, ήταν πιο αξιόπιστα ἀπὸ τα εκτεθειμένα σανίδια, διότι ήταν ἐγκυρότερα (ὥστε πολὺ ἂν δικαιότερον.... πιστεύοιτε). Εξάλλου η παράδοση των καταλόγων αυτῶν ὡς ἐπισήμων εγγράφων στη Βουλή ἀπέκλειε οποιαδήποτε αλλοίωσή τους. (190 λέξεις)

B2. Στα δύο κείμενα αποτελεί κοινό τόπο η αγωνιώδης προσπάθεια των ομιλητῶν να αποδείξουν πως δεν συμμετείχαν στις εγκληματικές ἐνέργειες των Τριάκοντα. Ο Μαντίθεος προσπαθεῖ να αποδείξει πως, και αν ἀκόμα εἶχε υπηρετήσει ὡς ιππέας κατά την παραμονή του στην πόλη, αὐτό δεν θα μπορούσε να αποτελέσει τεκμήριο ἐνοχῆς του, αφού η ἀνάληψη τέτοιου ἀξιώματος δεν ἐμπόδισε και ἄλλους Αθηναίους να διακριθῶν στην πολιτική ζωή μετὰ την ἀποκατάσταση της δημοκρατίας (Ὅρῳ δὲ ... ἱπάρχους κεχειροτονημένους). Ἀλλά και στο παράλληλο κείμενο ο κατηγορούμενος

υποστηρίζει πως οι δικαστές οφείλουν να ερευνήσουν αν η δράση του προκάλεσε, πράγματι, κακό στους συμπολίτες του και μόνο τότε να τον καταδικάσουν γι' αυτό (ενώ πρέπει να οργίζεσθε.... αυτούς που συνεργάστηκαν με τους τριάντα τυράννους γιατί ήθελαν να καταστρέψουν άλλους), και όχι για το γεγονός ότι παρέμεινε στην πόλη την περίοδο των Τριάκοντα (ούτε να νομίζετε εχθρούς όσους δεν έφυγαν) προσπαθώντας να προστατεύσει την οικογένειά του (ούτε αυτούς που επιδίωξαν να σώσουν την περιουσία τους). Επομένως, και στα δύο κείμενα η κατηγορία της συνεργασίας με το τυραννικό καθεστώς παρουσιάζεται ως ανυπόστατη και ως αποτέλεσμα προσωπικής έχθρας κακόβουλων κατηγορών προς φιλήσυχους πολίτες. (182 λέξεις)

B3. 1-γ, 2-ζ, 3-α, 4-η, 5-β

B4. παράδειγμα, επίδειξη, ενδείξεις, απόδειξη, υποδειγματική

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφῶν, Ἰέρων κεφ. 5 §§ 1-2

Γ1.¹ Θα σου πω κι άλλο δυσάρεστο πάθημα των τυράννων, Σιμωνίδη. Δηλαδή αυτοί γνωρίζουν περισσότερο από τους απλούς πολίτες και τους δυνατούς και τους σοφούς και τους δίκαιους. Αυτούς όμως, αντί να τους θαυμάζουν, τους φοβούνται, τους ανδρείους μήπως τολμήσουν κάτι για χάρη της ελευθερίας, τους σοφούς μήπως επινοήσουν κάτι και τους δίκαιους μήπως επιθυμήσει το πλήθος να κυβερνιέται από αυτούς. Όταν όμως απομακρύνουν τέτοιους ανθρώπους λόγω του φόβου τους, ποιοι άλλοι τους απομένουν για να χρησιμοποιήσουν παρά οι άδικοι και οι ακόλαστοι και οι δουλοπρεπείς;

[Μετάφραση υπόλοιπου κειμένου: Οι άδικοι από τη μια μεριά είναι έμπιστοι γιατί φοβούνται, όπως ακριβώς οι τύραννοι τις πόλεις μην τυχόν κάποτε αφού γίνουν ελεύθερες τους θέσουν υπό την εξουσία τους, οι ακόλαστοι λόγω της τωρινής εξουσίας και οι δουλοπρεπείς διότι ούτε οι ίδιοι δε θεωρούν άξιο να είναι ελεύθεροι. Δυσάρεστο λοιπόν και αυτό το πάθημα μου φαίνεται ότι είναι, άλλους να θεωρούν ενάρετους άνδρες κι άλλους να αναγκάζονται να χρησιμοποιούν. Επιπλέον είναι ανάγκη ο τύραννος να αγαπά την πόλη του· γιατί χωρίς την πόλη δε θα μπορούσε να σωθεί ούτε να ευτυχήσει· η τυραννία όμως τους αναγκάζει να κακοποιούν και τις δικές τους πατρίδες].

¹ Τη μετάφραση επιμελήθηκε η φιλόλογος Δώρα Ασημακοπούλου.

Γ2. Σύμφωνα με τον Ιέρωνα, οι τύραννοι εμπιστεύονται τρεις κατηγορίες ανθρώπων: τους άδικους, τους ανήθικους και τους δουλοπρεπείς. Τους άδικους ανθρώπους τους εμπιστεύονται, αφού θεωρούν πως δεν πρόκειται να τους αναθέσει κανείς την εξουσία, σε περίπτωση που οι ίδιοι ανατραπούν. Επίσης, εμπιστεύονται τους ανήθικους (αυτούς που δεν έχουν εγκράτεια), γιατί αυτοί ενδιαφέρονται μόνο για το πώς θα εξασφαλίσουν οφέλη στη διάρκεια που βρίσκονται στην εξουσία, καθώς και τους δουλοπρεπείς, οι οποίοι δεν παλεύουν για την ελευθερία κανενός ούτε καν για τη δική τους. (82 λέξεις)

Γ3. α. σφίσι(ν), καταλείπωνται, καταλίπωνται
β. ὦ τυραννί, ὦ πατρίδες.

Γ4. α.

μή τι τολμήσωσι τῆς ἐλευθερίας ἔνεκεν: είναι δευτερεύουσα ονοματική ενδοιαστική πρόταση.

μή τι μηχανήσωνται: είναι δευτερεύουσα ονοματική ενδοιαστική πρόταση.

μή ἐπιθυμήσῃ τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτῶν προστατεῖσθαι: είναι δευτερεύουσα ονοματική ενδοιαστική πρόταση.

Και οι τρεις ενδοιαστικές προτάσεις εισάγονται με τον ενδοιαστικό σύνδεσμο «μή», διότι δηλώνουν φόβο μήπως γίνει κάτι ανεπιθύμητο κι εκφέρονται με υποτακτική αορίστου («τολήσωσι», «μηχανήσωνται», «ἐπιθυμήσῃ»), γιατί εκφράζουν φόβο προσδοκώμενο.

β.

τυράννων: είναι ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός (γενική υποκειμενική) στο πάθημα.

ἰδιωτῶν: είναι γενική συγκριτική (ως β' όρος σύγκρισης) από το επίθετο συγκριτικού βαθμού ἥττον.

τῆς ἐλευθερίας ἔνεκεν: είναι εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός του σκοπού στο ρήμα τολμήσωσι

αὐτῶν: είναι ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός (γενική αντικειμενική) στο ἐγκρατεῖς

ἐαυτῶν: είναι ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός (γενική κτητική) στο πατρίσι

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§8-9

A1.**α.**

1. – Σ: Ὅρῳ δὲ καὶ ὑμᾶς ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἵππενσάντων βουλευόντας
2. – Σ: Ὡστε μὴδὲν δι' ἄλλο με ἡγεῖσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι.
3. – Λ: ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι

β.

1. Αναφέρεται στους Αθηναίους πολίτες που υπηρέτησαν - ή αναγκάστηκαν να υπηρετήσουν - ως ιππείς κατά τη διακυβέρνηση των Τριάκοντα και τα ονόματά τους είχαν εγγραφεί στο σανίδιον.
2. Πρόκειται για την ψευδή, κατά τον Μαντίθεο, κατηγορία πως υπηρέτησε στο σώμα των ιππέων, όταν εξουσίαζαν οι Τριάκοντα.

B1. Ο Μαντίθεος διατυπώνει μία εύστοχη υποθετική άποψη (εἴπερ ἵππενσα ... δοκιμάζεσθαι) που στηρίζεται στην εκλογή πολλών από τους παρόντες βουλευτές όχι μόνο στο αξίωμα αυτό, αλλά και στο αξίωμα του στρατηγού και ιπάρχου, παρόλο που υπηρέτησαν στο ιππικό επί των Τριάκοντα (Ὅρῳ δὲ καὶ ὑμᾶς ... κεχειροτονημένους). Επιδοκιμάζοντας, λοιπόν, την εκλογή τους επιδιώκει να κερδίσει τη συμπάθειά τους και μία ανάλογη ευνοϊκή και δίκαιη γι' αυτόν απόφαση. Ο Μαντίθεος, δηλαδή, στοχεύει στα συναισθήματα των βουλευτών, ώστε να νιώσουν αντιπάθεια προς τους κατηγορούς του, οι οποίοι επιχείρησαν με αναξιόπιστα στοιχεία και ψευδολογίες να τον διασύρουν (Ὡστε μὴδὲν δι' ἄλλο με ἡγεῖσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι). Επιπλέον, με το να ισχυρίζεται ότι ακόμα και αν είχε υπηρετήσει ως ιππέας εκείνη τη χρονική περίοδο, άφοβα θα υποβαλλόταν σε δοκιμασία, εύκολα κερδίζει τη συμπάθεια των βουλευτών. Τέλος, ο Μαντίθεος επιζητά την ευνοϊκή διάθεση και την προσοχή τους (μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου), καθώς θα εκθέσει τα σχετικά με τη ζωή του με συντομία (διὰ βραχυτάτων). (Λέξεις 166)

B2. Και στα δύο κείμενα οι απολογούμενοι υποστηρίζουν πως έχουν αδικηθεί από ανθρώπους που ψεύδονται και επιδιώκουν δίκες. Ο Μαντίθεος αναφέρει ότι ο μοναδικός λόγος της απολογίας του δεν είναι η ίδια η κατηγορία, αλλά ο έλεγχος της ψευδολογίας των κατηγορών (ὥστε μὴδὲν δι' ἄλλο ... καταψεύσασθαι). Με το επίρρημα «περιφανῶς» τονίζει το μέγεθος της αναξιοπιστίας τους, γιατί, εφόσον ψεύδονται τόσο

φανερά, δεν βλάπτουν μόνο εκείνον, αλλά υποτιμούν και τη Βουλή την οποία παραπλανούν εν γνώσει τους. Στην «Πρὸς Σίμωνα Ἀπολογία» το ήθος του Σίμωνα αναγκάζει τον ομιλητή να αναφερθεί στην προσωπική του ζωή (Επειδή όμως ο Σίμωνας με έφερε σε τέτοια ανάγκη...). Η αγανάκτηση του ομιλητή (Κυρίως αγανακτώ) και η αναγκαστική ανεκτικότητα του στις αδικίες (ανέχτηκα τις αδικίες) υποδηλώνουν πως ο κατήγορος είναι ψεύτης, αναξιόπιστος κι ανήθικος. Επομένως, και οι δύο ομιλητές εμφανίζονται αδικούμενοι από αναξιόπιστους ανθρώπους, που θέλουν να τους διαβάλουν και να τους βλάψουν. (Λέξεις 146)

B3. 1-ζ, 2-η, 3-δ, 4-γ, 5-ε

B4. επιδείνωση, ευγνωμοσύνη, χειραφέτηση, ψευδομάρτυρες, αδυναμία

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Θουκυδίδης, Ιστορίαι §§ 2.10.3-2.11.2

Γ1.¹

[Μετάφραση αρχικού αποσπάσματος: Κι όταν όλο το στράτευμα είχε συγκεντρωθεί, ο Αρχίδαμος, ο βασιλιάς των Λακεδαιμονίων, ο οποίος είχε την αρχηγία αυτής της εκστρατείας, αφού συγκάλεσε τους στρατηγούς όλων των πόλεων και τους πιο σπουδαίους άρχοντες και πιο αξιόλογους πολίτες τους συμβούλεψε τα εξής:]

«Άνδρες Πελοποννήσιοι και σύμμαχοι, και οι πατέρες μας έκαναν πολλές εκστρατείες και στην ίδια την Πελοπόννησο και έξω, και οι πιο μεγάλοι σε ηλικία από εμάς τους ίδιους δεν είναι ασυνήθιστοι σε πολέμους· όμως ποτέ ως τώρα δεν εκστρατεύσαμε έχοντας μεγαλύτερη προετοιμασία, αλλά τώρα πηγαίνουμε ενάντια σε πόλη πάρα πολύ δυνατή και εκστρατεύοντας εμείς οι ίδιοι με πολυάριθμο και άριστο στράτευμα. Είναι λοιπόν δίκαιο να μη φανούμε χειρότεροι από τους πατέρες μας ούτε κατώτεροι της φήμης μας. Γιατί όλη η Ελλάδα έχει συγκινηθεί με αυτή την εξόρμηση και παρακολουθεί με προσοχή, δείχνοντας εύνοια, λόγω του μίσους τους για τους Αθηναίους, για να πετύχουμε όσα σχεδιάζουμε.

Γ2. Ο Αρχίδαμος απευθύνεται ως αρχιστράτηγος της εκστρατείας στους στρατηγούς όλων των συμμαχικών πόλεων από την Πελοπόννησο, καθώς και στους πιο επίσημους και σπουδαίους πολίτες τους, επισημαίνοντας για την Αθήνα πως είναι μία πόλη πολύ ισχυρή, την οποία, όμως, μισούν σχεδόν όλοι οι Έλληνες. (Λέξεις 43)

¹ Τη μετάφραση επιμελήθηκε η φιλόλογος Δώρα Ασημακοπούλου.

Γ3. α. Ο/Η μαθητής/τρια μπορεί να επιλέξει τρία από τα ακόλουθα: αξιολόγους, δυνατήν, πολλοί, αγαθοί.

β. ἴσθι, ἔξελθε

Γ4.

α.

ἡμᾶς (α' ὅρος σύγκρισης) - τῶν πατέρων (γενική συγκριτική, β' ὅρος σύγκρισης) μέσω του επιθέτου συγκριτικού βαθμού χείρους.

ἡμᾶς (α' ὅρος σύγκρισης) - τῆς δόξης (γενική συγκριτική, β' ὅρος σύγκρισης) μέσω του επιθέτου συγκριτικού βαθμού ἐνδεεστέρους.

β.

ἔχοντες: Υποκείμενο της μετοχής ἡμεῖς (μετοχή συνημμένη στο εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος ἐξήλθομεν), αντικείμενο παρασκευήν.

ἔχουσα: Υποκείμενο της μετοχής Ἡ Ἑλλάς (μετοχή συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος προσέχει), αντικείμενο της μετοχής εὐνοίαν.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§10-11

A1.

1. – Λ: οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης
2. – Λ: δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδούς τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρᾳ
3. – Λ: ἐκεῖνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων
4. – Σ: μηδεπώποτε μοι μηδὲ πρὸς ἓνα μηδὲν ἔγκλημα γενέσθαι
5. – Λ: καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας

B1. Ο δημόσιος βίος του Μαντίθεου, σύμφωνα με τα λεγόμενά του, είναι άψογος (τῆς ἐμῆς ἐπιεικείας). Είναι εγκρατής και έντιμος, αφού, αν και νέος, απέχει από τις ασωτίες, τα κακόφημα μέρη και τις ασχολίες με τυχερά παιχνίδια, όπως έκαναν πολλοί νεαροί Αθηναίοι εκείνη την εποχή του. Η συμπεριφορά του, δηλαδή, βρίσκεται σε πλήρη αντίθεση με τους κατηγορούς του (μοι διαφόρους ὄντας), οι οποίοι ελέγχονται για την ακόλαστη συμπεριφορά τους, τον συκοφαντούν και λένε ψέματα. Καταλήγει, λοιπόν, στο συμπέρασμα ότι αν είχε παρόμοιο ήθος με αυτούς, δεν θα στρέφονταν εναντίον του. Πρόκειται στην ουσία για ένα ψυχολογικό και πολύ εύστοχο επιχείρημα, το οποίο στηρίζεται στην παλιά παροιμία «ο όμοιος τον όμοιο πάντα γυρεύει». (Λέξεις 111)

B2. Στο παράλληλο κείμενο του Άγγελου Βλάχου ο Αλκιβιάδης καλεί τους παρευρισκόμενους σε συμπόσιο πριν από την κρίσιμη σικελική εκστρατεία, να πιουν άκρατο κρασί, να τραγουδήσουν, να διασκεδάσουν από κοινού με την παρουσία γυναικών αὐλητριδῶν και εντέλει να μεθύσουν (ὅλη ἡ παρέα μισομεθυσμένη κιόλας). Σε αντίθεση με το ενθουσιώδες κλίμα βρίσκεται η μορφή του Σωκράτη, που στεκόταν μόνος του στην αυλή και μόλις μπήκε στον χώρο του συμποσίου, ὅλοι σοβαρεύτηκαν, σαν να φοβήθηκαν. Αντίστοιχη αντίθεση-διαφοροποίηση παρατηρούμε στο κείμενο του Λυσία ανάμεσα στον Μαντίθεο, που δηλώνει ότι δεν συμμετείχε σε διασκεδάσεις ανάλογου ύφους, και τους ακόλαστους κατηγορούς του που, κατά τον Μαντίθεο, επιδίδονταν σε ασωτίες, και γι' αυτό τον συκοφαντούν και ψεύδονται σε βάρος του. Επομένως, στα δύο κείμενα βλέπουμε να αντιπαρατίθεται η στάση και το ήθος των προσώπων σε σχέση με γεγονότα και χώρους που σχετίζονται με τη διασκέδαση. (Λέξεις 137)

B3. 1-β, 2-α, 3-β, 4-α, 5-α

B4. ἐνειμάμην, ἐγκλημα, διώκηκα, ὄψεσθέ, συμφοράς/ διάφορους

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αισχίνης, Κατὰ Τιμάρχου §§27-29

Γ1.¹ [Μετάφραση πρώτης περιόδου: Αυτά έχοντας υπόψη του ο νομοθέτης, ξεκάθαρα όρισε ποιοι πρέπει να μιλούν δημόσια και ποιοι όχι μπροστά στον λαό].

Και δεν απομακρύνει από το βήμα κάποιον, αν δεν κατάγεται από προγόνους που έχουν χρηματίσει στρατηγοί ή ασκεί κάποιο επάγγελμα προσπαθώντας να εξοικονομήσει την απαραίτητη τροφή. Αντιθέτως, αυτούς με ιδιαίτερη ευχαρίστηση τους δέχεται, και γι' αυτό ρωτά πολλές φορές ποιος θέλει να αγορεύσει. Ποιους όμως θεώρησε ότι έπρεπε να μην αφήσει να μιλούν δημόσια; Εκείνους που έχουν ζήσει με αισχρό τρόπο· αυτούς δεν αφήνει να μιλούν ενώπιον του λαού. Και πού το δηλώνει; «Στη δοκιμασία των ρητόρων», ισχυρίζεται· «εάν κάποιος μιλά δημόσια, ενώ χτυπά τον πατέρα του ή τη μητέρα του ή δεν τους διατρέφει ή δεν τους παρέχει στέγη»· σε αυτόν ο νόμος απαγορεύει να μιλήσει.

[Μετάφραση στο υπόλοιπο κείμενο: Και, μα τον Δία, πολύ σωστά, όπως εγώ νομίζω. Γιατί; Διότι, εάν κάποιος φέρεται άσχημα σε αυτούς, τους οποίους πρέπει να τιμά εξίσου με τους θεούς, τι άραγε, αναρωτιέται, θα πάθουν απ' αυτόν οι ξένοι και ολόκληρη η πόλη; Δεύτερον, σε ποιους άλλους απαγόρευσε να μιλούν; Δίκαια λέγοντας (δικαιολογημένα) ορίζει, «ή εκείνος ο οποίος δεν πήρε μέρος στις εκστρατείες, στις οποίες ήταν υποχρεωμένος να συμμετάσχει ή που πέταξε την ασπίδα και τράπηκε σε φυγή].

Γ2. Ο Αισχίνης υποστηρίζει ότι όποιος φέρεται άσχημα στους γονείς του και τους παραμελεί, δεν μπορεί να αγορεύει ενώπιον του λαού, γιατί αν κάποιος είναι κακός απέναντι σε αυτούς που πρέπει να τιμά εξίσου με τους θεούς, τότε οι ξένοι και όλη η πόλη δεν μπορούν να τον εμπιστευτούν και να πειστούν από αυτόν. (Λέξεις 53)

Γ3. α. τῷ νομοθέτῃ, οἰκῇσει

β. ἀπελεύνοι, τιμῷ ἢ τιμῶν, ἀπείποι

Γ4.

α.

ἀπέδειξεν: υποκείμενο: ὁ νομοθέτης

ἐπερωτᾷ: αντικείμενο: τίς ἀγορεύειν βούλεται

δεῖν: υποκείμενο: λέγειν

οὐκ ἔα: αντικείμενο: δημηγορεῖν

¹ Τη μετάφραση επιμελήθηκε η φιλόλογος Δήμητρα Γαρδάνη.

τύπων: υποκείμενο: τις

β.

Ἄ συνιδὼν ὁ νομοθέτης διαρρήδην ἀπέδειξεν: Κύρια πρόταση

οὗς χρή δημηγορεῖν: Δευτερεύουσα (ονοματική) πλάγια ερωτηματική πρόταση (μερικής άγνοιας)

οὗς οὐ δεῖ λέγειν ἐν τῷ δήμῳ: Δευτερεύουσα (ονοματική) πλάγια ερωτηματική πρόταση (μερικής άγνοιας)

Καὶ οὐκ ἀπελαύνει ἀπὸ τοῦ βήματος: Κύρια πρόταση

εἴ τις μὴ προγόνων ἐστὶν ἐστρατηγηκότων υἱός: Δευτερεύουσα (επιρρηματική) υποθετική πρόταση.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§11-12

A1.**α.**

1. – Λ: ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὄψεσθ' ἐμοὶ διαφόρους ὄντας
2. – Σ: τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι [...] καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιούντας καὶ ψευδομένους.
3. – Λ: οὐδεὶς ἂν ἀποδείξαι περὶ ἐμοῦ δύναίτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγεννημένην
4. – Σ: καίτοι ἑτέρους ὁρᾷτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας.

β.

Ο Μαντίθεος με την οριστική αντωνυμία **τῶν αὐτῶν** αναφέρεται στους κύβους, τους πότους και τις (τὰς) τοιαύτας ἀκολασίας, στις κακές συνήθειες δηλαδή πολλῶν νεαρῶν Αθηναίων, ὅπως τα τυχερά παιχνίδια (ζάρια), την κατανάλωση ποτῶν και γενικότερα την άσωτη ζωή.

B1. Ο Μαντίθεος στο σημείο αυτό τονίζει ιδιαίτερα το γεγονός (έντονη ἄρνηση, πολυσύνδετο σχῆμα: οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν) ὅτι δεν είχε καμία εμπλοκή σε δικαστική διαμάχη είτε αφορούσε ιδιωτική δίκη, είτε αφορούσε δημόσια δίκη μετά από γραπτή καταγγελία, είτε πολύ περισσότερο μετά από δημόσια κατηγορία ἢ καταγγελία για σοβαρότατα δημόσια αδικήματα σχετικά με την ασφάλεια του κράτους. Το ηθικό αυτό επιχείρημα είναι πολύ ισχυρό, γιατί είναι γνωστό ὅτι οἱ Αθηναῖοι ἦσαν φιλόδικοι (καίτοι ἑτέρους ὁρᾷτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας). Επομένως, ο Μαντίθεος κερδίζει την εὐνοία των βουλευτῶν αναδεικνύοντας με βεβαιότητα τη διαφορετική στάση του (οὐδεὶς ἂν ἀποδείξαι περὶ ἐμοῦ δύναίτο), επειδή γενικότερα οἱ Αθηναῖοι επαινοῦσαν αὐτόν που δεν πήγαινε στο δικαστήριο οὔτε ως κατήγορος οὔτε ως κατηγορούμενος. (Λέξεις 120)

B2. Και στα δύο κείμενα γίνεται λόγος για το συχνό φαινόμενο της λογοποιΐας και της ψευδολογίας στην αρχαία Αθήνα. Πιο συγκεκριμένα, ο Μαντίθεος αναφέρεται στο φαινόμενο της ψευδολογίας που χαρακτήριζε ανθρώπους που σύχναζαν στα σκιραφεία, καπηλεία και λοιπά καταγῶγια, και οἱ οποίοι είχαν σκοπό τη διαβολή ἐντιμῶν πολιτῶν (συχνά ως μέσο εκδίκησης ἢ εκβιασμοῦ). Αλλά και στο παράλληλο

κείμενο από τον λόγο Κατὰ σιτοπωλῶν ο κατήγορος αναφέρεται στο γεγονός ότι πολλές φορές οι «σιτοπώλες» κατασκεύαζαν ψεύτικες αρνητικές ειδήσεις για να προκαλέσουν πανικό στους πολίτες και να πολλαπλασιάσουν τα κέρδη τους. Στην περίπτωση του Μαντίθεου η ψευδολογία αποσκοπούσε στη διαβολή συγκεκριμένων ανθρώπων, ενώ στο παράλληλο κείμενο η ψευδολογία επηρέαζε αρνητικά το σύνολο της αθηναϊκής κοινωνίας. Σε κάθε περίπτωση, ήταν μία από τις αρνητικές πλευρές της αθηναϊκής δημόσιας ζωής για την οποία γίνεται συχνά λόγος στα κείμενα της εποχής. (Λέξεις 136)

B3. 1-β, 2-β, 3-α, 4-α, 5-β

B4. διώκηκα, τυγχάνουσι, ἀποδείξαι, καθεστηκότας, σκέψασθε

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ίσοκράτης, Πρὸς Δημόνικον §§5-7

Γ1.¹ Γί' αυτό ακριβώς κι εγώ², επειδή δεν βρήκα προτροπή αλλά έγγραψα συμβουλή, σκοπεύω να σε συμβουλευσω, ποια πράγματα πρέπει να επιθυμούν πολύ οι νεότεροι και από ποια έργα να απέχουν και τι είδους ανθρώπους να συναναστρέφονται και πώς να κυβερνούν τη ζωή τους. Γιατί όσοι βάδισαν αυτόν το δρόμο της ζωής, αυτοί μόνο μπόρεσαν να πετύχουν αληθινά την αρετή, από την οποία δεν υπάρχει κανένα απόκτημα ούτε πιο σπουδαίο ούτε πιο σίγουρο.

[Μετάφραση υπόλοιπου κειμένου: Γιατί την ομορφιά ή ο χρόνος την αφανίζει ή η αρρώστια την μαραίνει, ο πλούτος από την άλλη είναι υπηρέτης περισσότερο της κακίας παρά της αρετής, καθώς δίνει εξουσία στην τεμπελιά και παρακινεί τους νέους στις απολαύσεις· και η σωματική δύναμη όταν συνοδεύεται με σύνεση ωφελεί αλλά χωρίς αυτήν περισσότερο βλάπτει όποιους την έχουν και στολίζει τα σώματα αυτών που γυμνάζονται αλλά συσκοτίζει τις φροντίδες της ψυχής. Η απόκτηση της αρετής γι' αυτούς που μπορεί να αυξηθεί με γνήσιο τρόπο μαζί με το πνεύμα, μόνη αυτή γερνάει μαζί με τον άνθρωπο, είναι προτιμότερη από τον πλούτο, πιο χρήσιμη από την ευγενική καταγωγή, επειδή καθιστά δυνατά αυτά που είναι αδύνατα στους άλλους και υπομένει με θάρρος αυτά που φοβίζονται το πλήθος και θεωρεί την τεμπελιά κατηγορία και τον κόπο έπαινο].

Γ2. Ο ρήτορας θεωρεί την (ηθική) αρετή ύψιστη αξία για πολλούς λόγους. Πρώτα απ' όλα θεωρεί πως αυτή μπορεί να αναπτυχθεί παράλληλα με την ηλικία του

¹ Τη μετάφραση επιμελήθηκε η φιλόλογος Δήμητρα Γαρδάνη.

² Ο ρήτορας μιλάει για τον εαυτό του σε α' πληθυντικό πρόσωπο αντί για α' ενικό.

ανθρώπου, όπως αυτός μεγαλώνει και γερνάει. Επίσης, ο Ισοκράτης επισημαίνει πως η αρετή είναι ανώτερη από τον πλούτο ή την ευγενική καταγωγή, επειδή καθιστά το άτομο ικανό να επιτύχει αυτά που στους άλλους φαντάζουν αδύνατα. Επιπλέον, ο ενάρετος άνθρωπος υπομένει χωρίς φόβο αυτά που για τους πολλούς προκαλούν φόβο, ενώ τέλος επικρίνει την οκνηρία και επαινεί την εργατικότητα.

Γ3.

- α. βεβαίως, πολὺ
- β. εὐρέ, συμβούλευε, κόσμησον

Γ4.

α.

ἀνθρώποις: είναι αντικείμενο στο απαρέμφατο *ὁμιλεῖν*.

μόνοι: είναι ονοματικός ομοιόπτωτος (κατηγορηματικός) προσδιορισμός στο *οὔτοι*.

ἐφικέσθαι: είναι τελικό απαρέμφατο ως αντικείμενο στο ρήμα *ἠδυνήθησαν*.

σεμνότερον: είναι κατηγορούμενο στο κτῆμα (από το *ἐστίν*).

κακίας: είναι ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική αντικειμενική) στο *ὕπνρητης*.

εὐγενείας: είναι ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική συγκριτική) στο *χρησιμωτέρα*.

- β. Πρόκειται για τις ακόλουθες 4 πλάγιες ερωτήσεις (παρατακτικά συνδεόμενες) (αντικείμενα στο απαρέμφατο *συμβουλεύειν*):

ὧν χρὴ τοὺς νεωτέρους ὀρέγεσθαι [καὶ]

τίνων ἔργων (χρὴ) ἀπέχεσθαι [καὶ]

ποίοις τισὶν (χρὴ) ἄνθρωποις ὁμιλεῖν [καὶ]

πῶς (χρὴ) τὸν ἑαυτῶν βίον οἰκονομεῖν

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§12-13

A1.

α.

1. – Σ: οὐδεὶς ἂν ἀποδείξαι περὶ ἐμοῦ δύναιτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγεννημένην·
2. – Λ: πάντας ἐώρων τοῖς μὲν ἰππεύουσιν ἀσφάλειαν εἶναι δεῖν νομίζοντας.
3. – Σ: ἑτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρὰ τὸν νόμον

β.

1. Αναφέρεται σε περιπτώσεις δικαστικής διαμάχης, στις οποίες έχει προαναφερθεί με τους όρους δίκην, γραφὴν, εἰσαγγελίαν.
2. Με τον όρο αυτό ο Μαντίθεος αναφέρεται στην παράνομη ενέργεια κάποιων συμπολιτῶν του που στρατεύτηκαν στο σώμα των ιππέων, χωρίς να έχουν προηγουμένως περάσει από την απαραίτητη διαδικασία δοκιμασίας.

B1. Με αφορμή τα στρατιωτικά γεγονότα στην Αλίαρτο ο Μαντίθεος διατυπώνει ένα ισχυρότατο ηθικό επιχείρημα. Πιο συγκεκριμένα, αφού επισημαίνει τον διαφορετικό βαθμό επικινδυνότητας που διέτρεχε ένας ιππέας και ένας οπλίτης (*τοῖς μὲν ἰππεύουσιν ἀσφάλειαν εἶναι δεῖν νομίζοντας, τοῖς δ' ὀπλίταις κίνδυνον ἡγούμενους*) στο πεδίο της μάχης, στη συνέχεια αναφέρει ότι, ενώ πολλοί ενδιαφέρονταν περισσότερο για τον εαυτό τους παρά για την πατρίδα τους με το να κατατάσσονται χωρίς δοκιμασία στο ιππικό σε αντίθεση με τον νόμο (*ἑτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρὰ τὸν νόμον*), εκείνος, αν και είχε συμπεριληφθεί νόμιμα στην τάξη των ιππέων, με δική του πρωτοβουλία ζήτησε να πολεμήσει στο σώμα του πεζικού, θέτοντας τον εαυτό του σε μεγάλο κίνδυνο, αφού το εχθρικό πεζικό των Λακεδαιμονίων ήταν ιδιαίτερα ισχυρό. Μάλιστα, θεώρησε ηθικά απαράδεκτο (*αἰσχρὸν*) να εξασφαλίσει ο ίδιος ασφάλεια για τον εαυτό του και την ίδια στιγμή οι συμπολίτες του να κινδυνεύουν (*τοῦ πλήθους μέλλοντος κινδυνεύειν ἄδειαν ἐμαντῶ παρασκευάσαντα*). Αυτές οι αντιθέσεις ενεργειῶν και κινήτρων του Μαντιθέου σε σχέση με τους συμπολίτες του, σκιαγραφούν τόσο την άψογη συμπεριφορά του απέναντι στους άλλους και τον σεβασμό προς την πόλη του, όσο και το θάρρος του σε στρατιωτικό επίπεδο. (Λέξεις 189)

B2. Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο ο Λυσίας κατηγορεί τη στάση του Αθηναίου Αλκιβιάδη, επειδή λόγω της δειλίας του μεταπήδησε από το σώμα των οπλιτών στο σώμα των ιππέων με παράνομο τρόπο (δεν είχε προηγουμένως δοκιμαστεί ενώπιον της Βουλής), για να αποφύγει την επικινδυνότητα της μάχης με το

αξιόμαχο σώμα οπλιτών των Λακεδαιμονίων. Επιπλέον, ο Αλκιβιάδης αδιαφόρησε προκλητικά για το πλήθος των κυρώσεων μιας τέτοιας ενέργειας (στέρηση πολιτικών δικαιωμάτων, δήμευση περιουσίας κ.λπ.), καθώς θεωρούσε ότι η πόλη δεν θα μπορούσε να επιβάλει τις σχετικές ποινές. Αντίθετα, ο Μαντίθεος, όπως ισχυρίζεται ο ίδιος, επιδίωξε να καταταγεί ως οπλίτης, αν και ιππέας, επειδή θεώρησε ντροπή σε μια τόσο κρίσιμη στιγμή για την πατρίδα του να ενδιαφερθεί περισσότερο για την προσωπική του ασφάλεια παρά για τη σωτηρία της πατρίδας. Είναι προφανές, λοιπόν, η διαφορά ήθους και συμπεριφοράς ανάμεσα στους δύο κάτω από τις ίδιες στρατιωτικές συνθήκες. (Λέξεις 140)

B3. 1-α, 2-β, 3-β, 4-α, 5-α

B4. 1-ε, 2-ζ, 3-η, 4-δ, 5-γ

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αίσχίνης, Κατὰ Κτησιφώντος §§5-6

Γ1.¹ [Μετάφραση πρώτου αποσπάσματος: Επειδή, λοιπόν, αυτά έτσι είναι, και επειδή οι περιστάσεις για την πόλη είναι τέτοιες, που και εσείς θεωρείτε ότι είναι, ένα μέρος απομένει από το πολίτευμα, αν τυχαίνει και εγώ να ξέρω κάτι, οι καταγγελίες εναντίον αυτών που κάνουν παράνομες προτάσεις. Αν όμως αυτές καταργήσετε ή αν δείξετε ανοχή σ' αυτούς που προσπαθούν να τις καταργήσουν, σας προειδοποιώ ότι χωρίς να το καταλάβετε, σιγά σιγά, θα παραχωρήσετε σε μερικούς την πολιτική εξουσία. Γιατί γνωρίζετε καλά, κύριοι Αθηναίοι, Ότι υπάρχουν τρία πολιτεύματα σε όλους τους ανθρώπους, η τυραννία και η ολιγαρχία και η δημοκρατία, και διοικούνται οι τυραννίες και οι ολιγαρχίες σύμφωνα με τις διαθέσεις των κυβερνώντων, ενώ οι πόλεις που έχουν δημοκρατία σύμφωνα με τους νόμους που ισχύουν].

Κανένας, λοιπόν, από εσάς, αυτό να μην ξεχνάει, αλλά με σαφήνεια καθένας να γνωρίζει καλά, ότι, όταν μπαίνει στο δικαστήριο για να δικάσει καταγγελία για παράνομες προτάσεις, αυτή τη μέρα πρόκειται να αποφασίσει για τη δική του ελευθερία στο λόγο. Γι' αυτό ακριβώς και ο νομοθέτης πρώτο αυτό έβαλε στον όρκο των δικαστών, «θα ψηφίσω σύμφωνα με τους νόμους» γιατί εκείνο γνωρίζει καλά ότι, όταν οι νόμοι διατηρήσουν το κύρος τους στην πόλη, σώζεται και η δημοκρατία.

¹ Τη μετάφραση επιμελήθηκε η φιλόλογος Δήμητρα Γαρδάνη.

Γ2. Ο Αισχίνης υποστηρίζει ότι σε όλο τον κόσμο υπάρχουν τρία είδη πολιτευμάτων, η τυραννία, η ολιγαρχία και η δημοκρατία. Ο ίδιος επισημαίνει ότι ανάμεσά τους υπάρχει μία βασική διαφορά: οι πόλεις που έχουν τυραννικό και ολιγαρχικό καθεστώς διοικούνται σύμφωνα με τις διαθέσεις και την ιδιοσυγκρασία των κυβερνώντων (του ενός ή των λίγων αντίστοιχα), ενώ οι δημοκρατικές πόλεις σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία. (Λέξεις 62)

Γ3.

α. τοῖς καιροῖς, ταῖς πόλεσι(ν), ταῖς πολιτείαις

β. ὑπολαμβάνητε, ὑπολάβητε

Γ4.

α.

τοιούτων: κατηγορούμενο στο τῶν καιρῶν (από τη μετοχή ὄντων)

αἱ γραφαί: ομοιόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός (επεξήγηση) στο (ἐν) μέρος

τοῖς κειμένοις: επιθετική μετοχή ως ομοιόπτωτος ονοματικός (επιθετικός) προσδιορισμός στο τοῖς νόμοις.

εἰς δικαστήριον: (εμπρόθετος) επιρρηματικός προσδιορισμός του τόπου στο ρήμα εἰσίη.

σαφῶς: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο ρήμα ἐπιστάσθω.

β.

Η αντωνυμία ἐκεῖνο επεξηγείται από τη δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση **ὅτι σῶζεται καὶ ἡ δημοκρατία**. Εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο ὅτι, γιατί δηλώνει αντικειμενική γνώμη και εκφέρεται με οριστική (σῶζεται), γιατί δηλώνει το πραγματικό.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§18-19

A1.

α. Ο Μαντίθεος, σύμφωνα με τα όσα ισχυρίζεται, δεν παραμέλησε καμία απ' τις υπόλοιπες εκστρατείες και φυλάξεις φρουρίων (οχυρών θέσεων) μέχρι τώρα, ενώ επιπλέον διαβεβαιώνει ότι πάντοτε εκστράτευε με τους πρώτους, αλλά αποχωρούσε με τους τελευταίους δείχνοντας απόλυτη συνέπεια ως προς τις στρατιωτικές υποχρεώσεις του.

β. Ο Μαντίθεος με τη φράση «ἐκ τῶν τοιούτων» αναφέρεται στην άψογη εκτέλεση των στρατιωτικών του υποχρεώσεων (Τῶν τοίνυν ἄλλων στρατειῶν καὶ φρουρῶν ... , μετὰ τῶν τελευταίων δὲ ἀναχωρῶν.)

B1. Ο Μαντίθεος υποστηρίζει ότι δεν είναι επιτρεπτό στους βουλευτές να αισθάνονται συμπάθεια ή αντιπάθεια απέναντι σε κάποιον συμπολίτη τους, παρασυρόμενοι από την εξωτερική του εμφάνιση αντίθετα οφείλουν να τον κρίνουν και να τον αξιολογούν από τα έργα του (γιατί αυτά και μόνον μπορούν να ωφελήσουν ή να βλάψουν το κοινωνικό σύνολο): καθήκον, λοιπόν, των βουλευτών είναι να τον κρίνουν με βάση τη λογική και όχι με βάση το συναίσθημα, από τα έργα του και όχι από την εμφάνισή του, από το εἶναι και όχι από το φαίνεσθαι. Το συγκεκριμένο κριτήριο αξιολόγησης του πολίτη αναδεικνύεται κυρίως μέσα από αντιθέσεις: η αντίθεση ανάμεσα στο συναίσθημα (φιλεῖν-μισεῖν) και τη λογική (σκοπεῖν), καθώς η αντίθεση ανάμεσα στο φαίνεσθαι (οὐκ ... ἀπ' ὅψεως) και το εἶναι (ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων). Αξιοσημείωτη, τέλος η έντονη άρνηση (οὔτε .. οὔτε). (133 λέξεις)

B2. Ο Μαντίθεος, όπως και πολλοί αριστοκρατικοί νέοι της τάξεως των ιππέων, είχε μακριά κόμη μιμούμενος τους Λακεδαιμονίους· κάτι που προκαλούσε αντιπάθεια στους δημοκρατικούς. Γι' αυτό επισημαίνει ότι η ουσία της δοκιμασίας δεν πρέπει να είναι η εξωτερική εμφάνιση του δοκιμαζομένου, αλλά οι πράξεις του, καθώς το φαίνεσθαι συχνά διαφοροποιείται από το εἶναι (τα φαινόμενα απατούν). Η παραπάνω υπόδειξη υποδηλώνει τη σημασία που θα μπορούσε να έχει η συγκεκριμένη εμφάνιση του Μαντίθεου για την κρίση του από τους βουλευτές. Στο παράλληλο κείμενο διατυπώνεται η θέση ότι η εμφάνιση «αποτελεί μέρος του εαυτού μας», ενώ αν αφαιρούσαμε από κάποιον την εξωτερική του περιβολή, θα χανόταν εκτός από το περίβλημα, το φαίνεσθαι, και μέρος της ουσίας του, του εἶναι του. Η εξωτερική, δηλαδή, εμφάνιση σε αρκετές περιπτώσεις δεν αποτελεί μόνον εικόνα, αλλά και ουσία. Επομένως, αν και τα δύο κείμενα διαφοροποιούνται ως προς τη θέση που προβάλλουν για τη σχέση ανάμεσα στην εξωτερική εμφάνιση (φαίνεσθαι) και την ουσία (εἶναι),

συμφωνούν ωστόσο ως προς τη διαχρονική σημασία της εμφάνισης στις ανθρώπινες κοινωνίες. (168 λέξεις)

B3. α-Σ, β-Λ, γ-Λ, δ-Σ, ε-Λ

B4. σκέφτεσαι, σκεπτικός/ή, σκοπευτής, σκοποβολή, σκοπεύω (σκέπτομαι)

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφών, Απομνημονεύματα Βιβλ. 1 §§6.2-6.4.4

Γ1¹. Σωκράτη, εγώ νόμιζα ότι οι φιλόσοφοι πρέπει να είναι πιο ευτυχισμένοι· εσύ όμως μου φαίνεται ότι έχεις απολαύσει τα αντίθετα από τη φιλοσοφία. Γιατί ζεις έτσι όπως δε θα υπέμενε ούτε ένας δούλος αν ζούσε κάτω από την εξουσία του αφέντη του· και τρως τα πιο άθλια φαγητά και πίνεις τα πιο άθλια ποτά και φοράς ρούχο όχι μόνο άθλιο αλλά και το ίδιο και καλοκαίρι και χειμώνα και εξακολουθείς να ζεις χωρίς παπούτσια και χωρίς χιτώνα. Και όμως δεν παίρνεις τουλάχιστον χρήματα, τα οποία και όταν τα αποκτούμε μας ευχαριστούν και όταν τα έχουμε αποκτήσει μας κάνουν να ζούμε πιο ελεύθερα και πιο ευχάριστα.

[Μετάφραση υπόλοιπου κειμένου: Αν λοιπόν, όπως ακριβώς και οι δάσκαλοι των άλλων μαθημάτων κάνουν τους μαθητές τους να τους μιμούνται, έτσι κι εσύ κάνεις τους μαθητές σου (να σε μιμούνται), να θεωρείς ότι είσαι δάσκαλος της δυστυχίας. Και ο Σωκράτης σε αυτά είπε: Μου φαίνεται, Αντιφώντα, ότι νομίζεις πως ζω τόσο άσχημα, ώστε είμαι σίγουρος ότι θα προτιμούσες περισσότερο να πεθάνεις παρά να ζεις όπως εγώ].

Γ2. Ο Αντιφώντας θεωρεί ότι κάθε δάσκαλος λειτουργεί ως πρότυπο μίμησης για τους μαθητές του· επομένως, ο Σωκράτης χαρακτηρίζεται ως δάσκαλος της δυστυχίας, ως πρότυπο άθλιας και μίζερης ζωής. Το πρότυπο αυτό επιδεινώνεται ακόμα περισσότερο λόγω του ότι ο συγκεκριμένος δάσκαλος δεν πληρώνεται για το διδακτικό του έργο. Στη διαπίστωση αυτή ο Σωκράτης απαντά με ειρωνεία ότι ο Αντιφώντας θα προτιμούσε να πεθάνει παρά να ζει όπως εκείνος, αφού θεωρεί τη ζωή του εντελώς θλιβερή. (74 λέξεις)

Γ3.

α. θέρει, τῷ μαθητῇ.

β. γενέσθαι, μεῖναι, λαβεῖν.

¹ Τη μετάφραση επιμελήθηκε η φιλόλογος Δώρα Ασημακοπούλου.

Γ4.

α.

εὐδαιμονεστέρους: είναι κατηγορούμενο στο υποκείμενο τὸν φιλοσοφούντας (του απαρεμφάτου γίνεσθαι).

ἀχίτων: είναι κατηγορούμενο¹ στο υποκείμενο σὺ του ρήματος διατελεῖς.

ἄ: είναι υποκείμενο στα ρήματα *εὐφραίνει* και *ποιεῖ*.

ἐαυτῶν: είναι ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική αντικειμενική) στο *μιμητάς*.

μοι: είναι δοτική προσωπική του κρίνοντος προσώπου στο ρήμα *Δοκεῖς*.

ἢ ζῆν: είναι β' όρος σύγκρισης από το (επίρρημα συγκριτικού βαθμού) *μᾶλλον*.

β.

Υπόθεση: *Εἰ οὕτω καὶ σὺ τὸν συνόντα διαθήσεις,*

Απόδοση: *νόμιζε κακοδαιμονίας διδάσκαλος εἶναι.*

¹ Ειδικότερα, είναι επιρρηματικό κατηγορούμενο που δηλώνει τρόπο.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§19-21

A1.

α.

1) – Σ: Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ’ ὄψεως, ὧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ’ ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν·

2) – Λ: ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ

3) – Σ: ἅμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος

β.

1) Η φράση «**διὰ ταῦτα**» αναφέρεται στο γεγονός ότι ο Μαντίθεος αγόρευσε σε νεαρή ηλικία στην Εκκλησία του Δήμου (ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ).

2) Με την αντωνυμία «**τοιούτοις**» αναφέρεται στους πολίτες εκείνους που οι ίδιοι οι βουλευτές έχουν παρακινήσει με τη στάση τους να ασχοληθούν με τα κοινά.

B1. Η εξωτερική εμφάνιση του Μαντίθεου (μακριά μαλλιά όπως είχαν οι Λακεδαιμόνιοι) έχει πιθανόν αποτελέσει αιτία να γίνει αντιπαθής στους δημοκρατικούς συμπολίτες του. Γι’αυτό προτρέπει τους βουλευτές να εστιάσουν στις πράξεις του στην ιδιωτική και δημόσια ζωή και όχι στην εξωτερική του εμφάνιση, προκειμένου να επικυρώσουν την εκλογή του. Την προτροπή αυτή την αναδεικνύει με πολλές αντιθέσεις όπως: ανάμεσα στο συναίσθημα και τη λογική (φιλεῖν-μισεῖν ≠ σκοπεῖν), ανάμεσα στο φαίνεσθαι και στο εἶναι (ἀπ’ ὄψεως -ἐκ τῶν ἔργων), ανάμεσα στο γεγονός ότι πολλοί αν και διαθέτουν κόσμια εμφάνιση, έχουν γίνει αίτιοι μεγάλων κακῶν για την πόλη, ενώ άλλοι παρὰ τη λιγότερο συμβατική εμφάνισή τους έχουν ωφελήσει την πόλη της Αθήνας (πολλοὶ μὲν ... ἕτεροι δέ). Αξιοσημείωτες, επίσης, είναι οι εναντιωματικές μετοχές (διαλεγόμενοι, ἀμπεχόμενοι ... ἀμελοῦντες) οι οποίες ενισχύουν τον αποφθεγματικό χαρακτήρα της διατύπωσης του Μαντίθεου. (Λέξεις 135)

B2. Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο ο Αριστοτέλης αναφέρεται στον ρόλο που έχει ο επίλογος στους ρητορικούς λόγους. Έτσι, εντοπίζονται στο κείμενο του Λυσία αρκετά στοιχεία που επιβεβαιώνουν τις επισημάνσεις του Αριστοτέλη. Συγκεκριμένα, ο Μαντίθεος στο τέλος του λόγου του: α) προδιαθέτει ευνοϊκά τους ακροατές για τον ίδιο αν δεικνύοντας το δημοκρατικό ήθος του και την προσήλωσή του στις προγονικές παραδόσεις, β) μειώνει τη σημασία της δυσαρέσκειας που ίσως είχε προκληθεί από την πρώτη δημόσια αγόρευσή του σε νεαρή ηλικία, γ) διεγείρει επιθυμητά πάθη στην ψυχή των ακροατών εγκωμιάζοντας τους βουλευτές που με τη στάση τους παρακινούν κάθε πολίτη να ασχοληθεί με τα ζητήματα της πόλεως, και δ) καθιστά φανερό στο

ακροατήριο ότι είναι ένας καλός άνθρωπος και ένας υποδειγματικός πολίτης. (Λέξεις 119)

B3. 1-α, 2-β, 3-β, 4-β, 5-α

B4. αξιοκρατία, αξιέπαινος, αξιολόγηση
μικροσκόπιο, μικρόσωμος, μικροπρεπής
μεγαλούπολη, μεγαλοφυής, μεγαλόψυχος
πρωτοχρονιά, πρωταθλητής, πρωτάκουστος
πολεοδομία, πολιορκία, πολιούχος.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατὰ Διογείτονος §§9-11.1

Γ1.¹ [Μετάφραση προηγούμενου αποσπάσματος: Τον όγδοο χρόνο μετά από αυτά, όταν εξετάστηκε και πέρασε στην τάξη των ανδρών το μεγαλύτερο από τα αγόρια,] Αφού τους κάλεσε ο Διογείτων είπε ότι ο πατέρας τούς άφησε είκοσι αργυρές μνες και τριάντα στατήρες. «Εγώ λοιπόν έχω σπαταλήσει πολλά από τα δικά μου χρήματα για τη διατροφή σας. Και όσο είχα, δε με ενδιέφερε· τώρα δα όμως και ο ίδιος έχω οικονομικές δυσκολίες. Εσύ λοιπόν, επειδή έχεις περάσει την εξέταση και έχεις γίνει άνδρας, σκέψου ο ίδιος πια από πού θα βρεις τα απαραίτητα».

[Μετάφραση υπόλοιπου κειμένου: Όταν άκουσαν αυτά έκπληκτοι και δακρυσμένοι έφυγαν και πήγαν στη μητέρα και αφού την πήραν ήρθαν σε εμένα, ευρισκόμενοι σε άθλια κατάσταση λόγω της συμφοράς και έχοντας διωχτεί με άσχημο τρόπο, κλαίγοντας και παρακαλώντας με να μην επιτρέψω να στερηθούν την πατρική περιουσία ούτε να περιέλθουν σε κατάσταση φτώχειας, καθώς τους είχαν ταπεινώσει αυτοί που ελάχιστα έπρεπε να τους ταπεινώσουν, αλλά να τους βοηθήσω και για την αδελφή τους και για τους ίδιους. Πολύ χρόνο θα έπαιρνε να λέω πόση θλίψη επικρατούσε στο σπίτι μου εκείνη την περίοδο].

Γ2. Τα νεαρά αγόρια μόλις άκουσαν τα λόγια του Διογείτονα ξέσπασαν σε κλάματα και προσέτρεξαν στη μητέρα τους. Στη συνέχεια πήγαν μαζί της στον κατήγορο-ομιλητή και του ζητούσαν να μην τους αφήσει να εξαθλιωθούν, αφού ήταν θύματα της αδικίας του Διογείτονα, αλλά να τους βοηθήσει να αντιμετωπίσουν την οδυνηρή κατάσταση.

¹ Τη μετάφραση επιμελήθηκε η φιλόλογος Δώρα Ασημακοπούλου.

Γ3.

α. τοῖς πατράσι(ν), τοῖς πάθεσι

β. λέξειν-ερεῖν, ἀκούσεσθαι, ἀποστερηθήσεσθαι.

Γ4.

α.

δοκιμασθέντος: είναι (επιρρηματική) χρονική μετοχή σε γενική απόλυτη, υποκείμενο της μετοχής είναι τοῦ πρεσβυτέρου/ εννοείται μειρακίου.

καλέσας: είναι (επιρρηματική) χρονική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος εἶπε: Διογείτων.

καταστάντας: είναι κατηγορηματική μετοχή από το απαρέμφατο περιδεῖν, υποκείμενο της μετοχής είναι το αὐτούς: αντικείμενο του απαρεμφάτου περιδεῖν.

β.

πολλά: είναι σύστοιχο αντικείμενο στο ρήμα δεδαπάνηκα (μονάδα 1)

«πόθεν ἔξεις τὰ ἐπιτήδεια»: είναι (ονοματική) πλάγια ερωτηματική πρόταση αντικείμενο στο ρήμα σκόπει (μονάδες 2)

τὰ ἐπιτήδεια: είναι αντικείμενο στο ρήμα ἔξεις (μονάδα 1).